

Скупштина општине Србобран

Стратегија развоја општине Србобран 2010 – 2014

Израду Стратешког плана Општина Србобран реализује у сарадњи са Ресурсним центром за развој
„АЛФА“ из Новог Сада

Израду стратегије финансијски подржао
Покрајински секретаријат за локалну самоуправу и међуопштинску сарадњу ИВ АПВ

Тим за развој стратегије

Србобран

Децембар 2009.

САДРЖАЈ

САСТАВ ОПШТИНСКОГ САВЕТА И СЕКТОРСКИХ ГРУПА У ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ СРБОБРАН	(3)
ПОТРЕБА ЗА ИЗРАДОМ СТРАТЕШКОГ ПЛАНА	(4)
ВИЗИЈА РАЗВОЈА ОПШТИНЕ	(4)
МИСИЈА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ	(5)
ПРИНЦИПИ И ВРЕДНОСТИ НА КОЈИМА СЕ ЗАСНИВА СТРАТЕГИЈА	(5)
АНАЛИЗА КОНТЕКСТА	(5)
СИТУАЦИОНА АНАЛИЗА (Опис и анализа стања)	(5)
АНАЛИЗА ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ СТРАНА	(6)
ОПШТА SWOT АНАЛИЗА	(6)
СТРАТЕШКИ ПРАВЦИ РАЗВОЈА	(6)
ПРИВРЕДА И МСПП	(7)
Анализа сектора	(7)
Дефинисање проблема и дијагноза стања У СЕКТОРУ	(7)
Закључци	(8)
Препоруке и стратешке интервенције	(8)
Стратешки и специфични циљеви	(8)
Специфични задаци- очекивани резултати У СЕКТОРУ	(9)
ПОЉОПРИВРЕДА	(9)
Анализа сектора	(9)
Дефинисање проблема и дијагноза стања У СЕКТОРУ	(9)
Закључци	(10)
Препоруке и стратешке интервенције	(10)
Стратешки и специфични циљеви	(11)
Специфични задаци- очекивани резултати У СЕКТОРУ	(11)
ИНФРАСТРУКТУРА	(12)
Анализа сектора	(12)
Дефинисање проблема и дијагноза стања У СЕКТОРУ	(15)
Закључци	(16)
Препоруке и стратешке интервенције	(16)
Стратешки и специфични циљеви	(18)
Специфични задаци- очекивани резултати У СЕКТОРУ	(21)
РАЗВОЈ ЉУДСКИХ РЕСУРСА И ДРУШТВЕНО УРЕЂЕЊЕ	(22)
Анализа сектора	(22)
Дефинисање проблема и дијагноза стања У СЕКТОРУ	(22)
Закључци	(23)
Препоруке и стратешке интервенције	(23)
Стратешки и специфични циљеви	(24)
Специфични задаци- очекивани резултати У СЕКТОРУ	(25)
ЕКОЛОГИЈА И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	(26)
Анализа сектора	(26)
Дефинисање проблема и дијагноза стања У СЕКТОРУ	(27)
Закључци	(27)

Препоруке и стратешке интервенције	(27)
Стратешки и специфични циљеви	(28)
Специфични задаци- очекивани резултати У СЕКТОРУ	(28)
ТУРИЗАМ	(29)
Анализа сектора	(29)
Дефинисање проблема и дијагноза стања У СЕКТОРУ	(29)
Закључци	(30)
Препоруке и стратешке интервенције	(30)
Стратешки и специфични циљеви	(31)
Специфични задаци- очекивани резултати У СЕКТОРУ	(31)
Анекс-SWOT анализе	(32)

САСТАВ ОПШТИНСКОГ САВЕТА И СЕКТОРСКИХ ГРУПА У ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ СРБОБРАН:

САСТАВ ОПШТИНСКОГ САВЕТА ЗА РАЗВОЈ

ПРИВРЕДА:

Мирослав Марјански-директор ДОО „ПТЦ“ Србобран
 Душан Оданић-власник ДОО “Ауто Стефан центар”
 Милош Ергелашев-власник СЗР “Електро монтер”
 Мирослав Караћ-директор АД “Шипад”

КУЛТУРА:

Владимир Мудрински-директор Установе за културу „Дом културе Србобран“

КОМУНАЛНА ДЕЛАТНОСТ:

Меланија Јерков-директор ЈКП “Градитељ” Србобран

УРБАНИЗАМ:

Нада Нађ-директор ЈП “Дирекција за урбанизам и изградњу општине Србобран”

СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА:

Бисерка Веселиновић-директор „Центра за социјални рад општине Србобран“

НВО:

Славко Димић-председник КУД “РОМ”

Золтан Телеки-председник “Клуба за неговање традиције и обичаја свих народа и народности Војводине у Србобрану”

ОПШТИНСКИ ПРОЈЕКТНИ ТИМ

Координатора и администратора општинског пројектног тима је делегирао председник општине Србобран, да надзиру цео пројекат, пружају подршку и активно учествују у свим дешавањима око пројекта «Израда стратегије развоја Општине Србобран».

1. СЕКТОРСКА ГРУПА ЗА ПОЉОПРИВРЕДУ

Ђорђе Дебељачки, инжењер пољопривреде
 Милан Трифуновић, власник Д.О.О “Трифунвић”
 Марија Кујунџић, дипл.агроном, директор ОЗЗ “Србобран”
 Сава Драпшин, дипл.туризмолог, координатор “Центра за рурални развој”
 Павле Татић, сарадник ОЗЗ “Тера Нова”
 Золтан Бергел, члан Општинског већа задужен за пољопривреду

2. СЕКТОРСКА ГРУПА ЗА ПРИВРЕДУ И МСПП

Невена Субић, дипломирани економиста, самостални стручни сарадник на пословима привреде у Општинској управи Србобран

Душан Станић, председник “Удружења предузетника Србобран”
 Душко Матић, директор И.М. ДОО “Матић” Нови Сад
 Бранислав Бабић, технички директор Д.О.О “Реахем”

3. СЕКТОРСКА ГРУПА ЗА ТУРИЗАМ

Наташа Јанковић, директор “Центра за спорт и туризам” Србобран
Евица Павић, дипломирани туризолог
Богданка Ђисалов, дипломирани туризолог
Сава Драпшин, дипломирани туризолог

4. СЕКТОРСКА ГРУПА ЗА РАЗВОЈ ЉУДСКИХ РЕСУРСА И ДРУШТВЕНОГ УРЕЂЕЊА

Драган Шаршев, начелник Општинске управе Србобран
Золтан Телеки, заменик председника општине, председник “Клуба за неговање традиције и обичаја свих народа и народности Војводине”
Славко Димић, председник КУД “Ром”
Славка Попић, председник НВО “Бисер”
Бисерка Веселиновић, директор „Центра за социјални рад општине Србобран“
Радослав Филипендин, директор Гимназије “Светозар Милетић”, Србобран
Јулкица Поповић, директор ОШ “Вук Караџић”, Србобран
Ерика Муњин-Соколаи, директор ОШ “Јован Јовановић Змај”, Србобран
Милорад Обрадовић, директор ОШ “Жарко Зрењанин -Уча”, Надаљ
Бранислава Зеремски, директор ОШ “Петар Драпшин”, Турија
Боса Радованов, педагог ОШ “Вук Караџић”, Србобран
Виолета Пивнички, психолог ОШ “Вук Караџић”, Србобран
Владимир Мудрински, директор Дома културе Србобран

5. СЕКТОРСКА ГРУПА ЗА РАЗВОЈ ИНФРАСТРУКТУРЕ

Снежана Бајић, дипл. правник, шед Одељења за урбанизам, стамбено-комуналне послове и заштиту животне средине у Општинској управи Србобран
Нада Нађ, директор “Дирекције за урбанизам и становање општине Србобран”
Меланија Јерков, директор ЈКП “Градитељ” Србобран
Деже Немет, дипл. инг. електротехнике, члан Општинског већа задужен за урбанизам и комунално уређење
Миодраг Мушицки, дипломирани економиста

6. СЕКТОРСКА ГРУПА ЗА ЕКОЛОГИЈУ И ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Зоран Јанковић, председник Еко фонда Србобран
Мирјана Петровић, дипл. професор биологије
Божана Дакић, дипл. инжењер агрономије, инспектор за заштиту животне средине у Општинској управи Србобран
Љиљана Пејаков, дипл. професор биологије

1. ПОТРЕБА ЗА ИЗРАДОМ СТРАТЕШКОГ ПЛАНА

Околности у којима се налази Република Србија, а које се односе на трансформације политичког, привредног и економског система, приватизационе процесе и светску економску кризу, неповољно су утицале на њен бржи развој. Како на ширем плану државе, тако је и на локалном плану општина Србобран у протекле две деценије прошла кроз тежак период промене политичког система, транзиционе процесе, суочавање са проблемима привредне неразвијености, пораста броја незапослених и пада животног стандарда својих грађана услед престанка рада пољопривредног гиганта “Елан” који је био окосница привредног живота. Узимајући у обзир да нема значајнијег опоравка без тачно дефинисаног плана, неопходно је било донети одлуку о изради Стратегије развоја општине.

Потреба за свеобухватном анализом и проценом стања привредних, друштвених и осталих битних сегмената наметнула се као неопходан корак у планирању развоја наше општине. Јасно дефинисани циљеви и из њих проистекли задаци су најбољи путокази у процесу надградње економског, привредног и друштвеног функционисања наше заједнице. У жељи да својим грађанима пружи услове за свеукупни раст и развој, Скупштина општине Србобран је донела одлуку о изради овог важног документа. Партнери у процесу били су Покрајински Секретаријат за локалну самоуправу и међуопштинску сарадњу, Ресурсни Центар “АЛФА”, представници друштвеног и привредног живота и грађани општине Србобран.

Процес израде стратегије развоја подразумева способност свеобухватног посматрања своје средине. Стратегијом развоја обухваћене су готово све битне области наше локалне заједнице. Она нам омогућава плански и усклађен развој свих сегмената друштва уз рационално и економично коришћење свих расположивих капацитета. Такође, стратегија развоја указује и на оне области које треба даље унапређивати, као и на области у којима је потребно откривати и градити нове ресурсе. Овај документ повезује визије са конкретним акцијама које морамо предузети зарад развоја наше општине. Све позитивне промене и развојне могућности које долазе из наше средине, земље и иностранства потребно је препознати, а потом уградити у сопствене развојне циљеве. Из тог разлога је израда свеобухватног стратешког документа референтни оквир свих будућих промена.

2. ВИЗИЈА РАЗВОЈА ОПШТИНЕ

Србобран – средње-европска варош у срцу Војводине, на стратешком транзитном месту. Општина у којој живе европске вредности и војвођански миран, али динамичан и богат живот. Чиста оаза пословних и породичних могућности за сваког од нас.

3. МИСИЈА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

Интензиван привредни и пољопривредни развој кроз пуну упосленост грађана. Унапређење и побољшање квалитета живота и тежња стандардима ЕУ уз очување, неговање и промовисање сопствених традиционалних вредности.

4. ПРИНЦИПИ И ВРЕДНОСТИ НА КОЈИМА СЕ ЗАСНИВА СТРАТЕГИЈА

1. Поштовање знања, науке и искуства
2. Поштовање принципа мултиетничности, мултикултуралности и људских права
3. Равномеран развој и ефикасно коришћење ресурса
4. Очување културе и традиције
5. Одговоран однос према животној средини
6. Регионална сарадња и европска оријентација

5. АНАЛИЗА КОНТЕКСТА

Период после 2000. године карактерише демократизација нашег друштва. Тежак транзициони период утицао је на значајне социјалне и економске потресе како државе Србије, тако и АП Војводине и свих њених општина. Развој демократије после ауторитарног режима отежан је услед чврсто укорењених друштвених матрица и навика грађана. Поред унутрашњих, постоје и спољни отежавајући фактори који наше друштво коче у бржем спровођењу неопходних реформи. Недовољна отвореност граница, како за грађане, тако и за привредну и трговинску делатност, условила је проблеме у развоју друштвеног и привредног система. Као резултат свих унутрашњих и спољашњих фактора, Србија се суочава са отежаним економским и социјалним реформама. И поред сви наведених проблема процес транзиције се одвија, не тако брзо како је најављивано и очекивано, али су помаци у свим аспектима приметни.

Република Србија је и поред демократских промена и најављене децентрализације и даље високо централизована држава, те локалне самоуправе имају веома мали број самосталних инструмената у својим рукама. Могућности локалних самоуправа да потпуно аутономно креирају повољну инвестициону климу су лимитиране, не постоји фискални федерализам, аутономни приходи општина и могућности задуживања на финансијском тржишту су ниски. Међутим, увођењем иновативних и неговањем добрих пракси суседних општина и региона, инвестициона клима у локалној заједници у значајној мери може се унапредити, а самим тим и повољно утицати на укупан квалитет живота свих грађана општине Србобран.

Општина Србобран се осим са наведеним макроекономским тешкоћама, суочава и са локалним проблемима. Као општина која је своју привредну делатност заснивала на пољопривредном гиганту Елан, суочила се са проблемима насталим услед пропадања комбината. Неповољна структура привреде са неразвијеном индустријом и велики број отпуштених радника условили су тежак положај грађана наше општине. Међутим, и поред тешке ситуације, општина Србобран је у протеклом периоду успела да се из ранга неразвијених општина уздигне и припадне групи средње развијених. Како сви тежимо позитивним променама и подизању животног стандарда, општина Србобран се одлучила на израду Стратегије развоја за период 2010 - 2014. године.

6. СИТУАЦИОНА АНАЛИЗА

Захваљујући централном положају у Бачкој и Војводини, те значајним саобраћајницама које тангирају или пресецају њен простор, општина Србобран има стратешки оптималан географски положај и добре комуникацијске везе са суседним општинама (Бечеј, Врбас, Темерин, Жабал, Мали Иђош), као и са најразвијенијим центрима у окружењу (Нови Сад, Суботица, Бечеј, Врбас). У самом центру општине укрштају се интернационални пут који повезује Средњу и Јужну Европу и државни пут који повезује Подунавље са Потисјем.

Кроз општину Србобран пролази канал ДТД, који обезбеђује комуникацију са насељима уз овај канал у Војводини, а заједно са њима укључење у све водне токове и комуникације Војводине са окружењем. Поред овог водотока кроз нашу општину протиче и река Криваја. Водни путеви општине пружали би изузетне могућности за развој привредног живота, да није присутно загађење, проузроковано упуштањем непречишћених отпадних вода индустрије узводно од Србобрана.

Просторне и саобраћајне везе између насеља у општини такође су добре, а остварују су преко једне општинске саобраћајнице Србобран-Турија-Надаљ.

Општина Србобран има развијену мрежу друштвених институција. Постоје све службе које омогућавају задовољење свакодневних потреба грађана, од образовних институција, институција социјалне и здравствене заштите, комуналног предузећа, до установа културе, информисања, спортских клубова, удружења грађана и невладиног сектора.

И поред низа компаративних предности, привреда општине је у релативној стагнацији. Друштвена превирања настала у последњој деценији двадесетог века, упоредо са престанком рада Елана, основног покретача привреде наше средине,

рефлектовала су се на живот свих грађана општине. Значајан број незапослених и ниска примања радника утицала су на пад животног стандарда. Од 2000. године и наша општина креће путем опоравка, иако је тај процес релативно спор и са собом носи низ проблема.

Ослањајући се на расположиве ресурсе и крећући се у домену расположивих законских регулатива, локална управа предузима стимулативне мере за унапређење живота грађана. Узимајући у обзир богату пољопривредну традицију и чињеницу да је изразито пољопривредна општина, стратешко је одређење креирање стабилне и развојне привредне структуре и формирање агроиндустријског комплекса који ће бити везан првенствено за локално сировинско залеђе.

Општина Србобран је мултиетничка заједница у који равноправно живе и раде представници различитих националних група. Захваљујући свом географском положају, плодном земљишту и богатој традицији у пољопривредној производњи, богатој историји, мултиетничкој и мултикултурној традицији, сматрамо да ресурси наше општине у значајној мери превазилазе њена ограничења, те да у нашој средини живе грађани спремни и способни да помогну и учине своју средину лепшом, богатијом и пријатнијом за живот.

6.1. АНАЛИЗА ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ СТРАНА

Општина Србобран богата је и природним и друштвеним ресурсима. Велики проценат обрадиве површине определили је највећи број грађана на пољопривредну делатност. У том смеру се становништво углавном и квалификовало. У општини Србобран ради 10 земљорадничких задруга и 6 ДОО компанија које се директно баве пољопривредном производњом. Поред тога постоје и 2 предузећа чија је основна делатност пољопривредна. Присутна је и хемијска, дрвовпрерађивачка, грађевинска и прехранбена индустрија.

У нашој општини развијена је и мрежа државних органа, институција и организација. У област образовања укључена је предшколска установа са девет објеката, 4 основне школе и једна гимназија. Културом се бави Дом културе, Народна библиотека, 10 културно уметничких друштава и једна Невладина организација. У области социјалне делатности заступљен је Центар за социјални рад општине Србобран и једна невладина организација чија је основна делатност рад са децом са развојним сметњама. Дом здравља са специјалистичким службама и апотекама обавља послове здравствене заштите у сва три насељена места. Локална самоуправа у сва три места има Месне канцеларије са Матичним службама. У области јавне комуналне делатности ради једно предузеће, а постоји и Дирекција за урбанизам и изградњу. Спорт је веома развијен у нашој општини, поред Центра за спорт и туризам, егзистира и велики број спортских клубова са дугом традицијом. Кошаркашки и коњички клуб из Србобрана као и фудбалски и одбојкашки клуб из Турије имају најдужу традицију у окружењу. Екологијом се, поред званичних институција, бави и удружења грађана и једна невладина организација. Општина је такође и демократска средина у којој постоји 13 политичких партија. У све институције су укључени вредни, мотивисани и стручни људи који за циљ имају побољшање квалитета рада сектора у којима раде.

7. ОПШТА SWOT АНАЛИЗА

Снаге	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> Географски положај Развијен друмски саобраћај Близина Коридора 10 Земљиште врхунског квалитета Дуга традиција у пољопривредној производњи Водени токови Мирна и безбедна средина за живот Људски ресурси Богата културно-историјска традиција Мултиетничност и мултикултуралност Развијена мрежа друштвених институција Добро организована социјална и здравствена заштита 	<ul style="list-style-type: none"> Неразвијена привреда и МСПП сектор Неповољна привредна структура Негативни демографски трендови Одлив младих Недовољна искоришћеност расположивих природних и друштвених ресурса Недовољно искуство у привлачењу иностраних и домаћих фондова Недовољна промоција општине Србобран као средине погодне за привлачење домаћих и страних инвеститора Недовољна примена савремених знања у области пољопривреде Неразвијен туризам Недостатак финансијских средстава за инфраструктуру Недостатак канализације Неадекватна електроенергетска инфраструктура
Потенцијали (Могућности)	Препреке (Претње)
<ul style="list-style-type: none"> Повољна локација за развој индустрије Индустријска зона Јака сировинска база пољопривредних производа Неактивни привредни погони Прекогранична и регионална сарадња (Мађарска) Републички и покрајински фондови Европски фондови (предприступни фондови) Увођење стандарда и сертификација у пословању 	<ul style="list-style-type: none"> Нестабилан политички систем на републичком нивоу Неповољна законска регулатива и фискална политика Високе каматне стопе и недостатак средстава у фондовима Неспроведена денационализација

8. СТРАТЕШКИ ПРАВЦИ РАЗВОЈА

- Интензиван развој привреде и пољопривреде, уз увођење нових технологија и поштовање стандарда
- Запошљавање грађана општине

3. Развијање структурне и институционалне инфраструктуре у складу са стандардима
4. Неговање и коришћење људских и природних потенцијала за добробит свих грађана
5. Промовисање општине Србобран као привредне и туристичке дестинације
6. Партнерска сарадња на општинском, регионалном, покрајинском, републичком и међудржавном нивоу.

9. ПРИВРЕДА И МАЛА И СРЕДЊА ПРЕДУЗЕЋА И ПРЕДУЗЕТНИШТВО

9.1 АНАЛИЗА СТАЊА У СЕКТОРУ

Као основа за опис и анализу стања привреде у општини Србобран коришћени су подаци Републичког завода за статистику, подаци Одељења за привреду општине Србобран, Просторни план општине Србобран из 2007, као и резултати рада секторске групе Привреда и МСПП у коју су били укључени представници привредног сектора општине Србобран. Сагледавањем основних индикатора привредног развоја извршена је анализа привредне развијености општине Србобран.

Иако је општина Србобран током претходне године из категорије неразвијених прешла у категорију средње развијених општина у Републици Србији, према индикаторима привредног развоја (кориговани народни доходак по становнику, број запослених на 1000 становника, промет у трговини на мало, број телефонских претплатника на 1000 становника), анализа показује да је степен привредне развијености општине испод просека Републике Србије и АП Војводине.

Структура привреде такође је неповољна, с обзиром на високо учешће пољопривреде (преко 60 %) у односу на учешће индустрије (10%), у поређењу са јужно-бачким округом (25%) или са АП Војводином у којој учешће индустрије у привреди износи близу 30%. Општина Србобран нема развијену индустрију. Форсирани развој индустрије деценијама уназад у суседним општинама (Нови Сад, Врбас и Бечеј), био је одлучујући фактор да општина Србобран постане претежно аграрно подручје и сировинска база за погоне околних индустријских центара.

Окосница привредног живота претходних деценија био је пољопривредни гигант Елан и уз њега везана прехранбена индустрија, који је запошљавао највећи број радно способног становништва. Деведесетих година прошлог века Елан почиње да послује са губицима да би на крају, 2009. године, стечајним поступком потпуно престао са радом. Тренутно у општини послује мали број малих и средњих предузећа у приватном сектору, који је недовољан да у значајнијој мери апсорбује велики број незапослених настао престанком рада Елана.

Актуелно, индустријска производња је у стагнацији, а базира се на постојећим производним капацитетима. У оквиру индустрије присутна је прехранбена индустрија, хемијска, производња грађевинског материјала и дрвовпрерађивачка производња.

Анализом просторног размештаја привредних капацитета увиђа се концентрација у општинском центру, док су у насељеним местима Турија и Надаљ заступљене пољопривреда, а потом и услужне делатности.

Трговина у општини Србобран је релативно добро развијена. С обзиром на високо учешће пољопривреде у укупној структури привреде, највише се тргује аграрним производима, и то првенствено ратарским продуктима. Пласман пољопривредних производа обавља се углавном посредством земљорадничких задруга. Трговину робом широке потрошње обављају неколико трговинских предузећа која према укупном броју запослених припадају категорији малих предузећа и самосталне трговинске радње. Највећа укупна потрошња одвија се у малопродајним објектима. Анализа постојећег броја и врста трговинских капацитета указује да су потребе грађана у доброј мери задовољене, али да постоји недостатак савремених трговинских објеката као што су тржни центри и мегамаркети. Са аспекта равномерног услуживања становништва општине, ситуација није најповољнија, јер постоји одређена концентрација малопродајних капацитета у општинском центру, у односу на насељена места Турију и Надаљ.

Грађевинарство у општини Србобран одвија се путем пословања приватних грађевинских предузећа, од којих једно према укупном броју запослених припада категорији средњих и изводи грађевинске радове и ван Србобрана. Такође, постоји знатан број регистрованих самосталних фирми које пружају грађевинске услуге. Поред пољопривреде, грађевинарство је сектор у структури привреде у коме се годишње запошљава највећи број сезонски упослених радника.

Иако у општини Србобран постоји богата традиција занатства, број занатских радњи из године у годину опада, а анализа показује да њихова структура не покрива све потребе становништва.

Само 2% од укупно оствареног народног дохотка остварено је претходних година у угоститељству, што указује да је неразвијено. Анализа структуре и обима угоститељских објекта показује да су највише заступљени угоститељски објекти који пружају услуге пића, а да недостају угоститељски објекти који пружају услуге исхране и смештаја.

Пољопривреда, саобраћај и туризам као засебне привредне гране предмет су анализе посебних сектора.

9.2 Дефинисање проблема и дијагноза стања У СЕКТОРУ

И поред уложених напора да се достигне одређени степен развијености привреде и тржишта, осећа се стагнација у развоју, што је последица пре свега транзиционих процеса како на ширем, тако и на локалном плану.

Општа оцена је да остварени степен привредне развијености општине није на задовољавајућем нивоу. Структура привреде је неповољна, с обзиром на високо учешће пољопривреде у односу на индустријску производњу.

Постојећи ресурси нису искоришћени у оптималној мери. Природни ресурси, у првом реду земљиште и воде, не користе се на ефикасан, рационалан и организован начин. Геостратешки положај општине, на основу кога се сврстава у појас интензивног развоја првог значаја, такође није у потпуности искоришћен као значајна

развојна могућност.

Престанком рада или падом обима производње појединих предузећа, дошло је до значајног повећања броја незапослених у општини. Као посебан ограничавајући фактор, посматрано за дужи временски период, издвајају се негативни демографски трендови, односно одлив младог и образованог становништва са једне стране, те старење становништва и погоршавање виталних карактеристика с друге стране које дугорочно доводи у питање обезбеђивање довољног броја радно способног и квалификованог становништва.

9.3 Закључци

Из анализе постојећег стања у сектору закључује се да привредни живот општине Србобран у значајном обиму утиче на укупни квалитет живота грађана. До сада су предузете многе мере на решавању проблема. У првом реду започети су активности на формирању три индустријске зоне чиме се отварају нове привредне развојне могућности, које ће, користећи расположиве ресурсе, првенствено оптималан положај општине Србобран, у наредном периоду подићи степен привредне развијености.

Ресурси које поседује заједница, а који могу утицати на решавање наведених проблема су следећи:

- Географски положај (централни положај у Војводини, близина административних центара, близина границе са ЕУ)
- Природни ресурси (земљиште изузетног квалитета, јако сировинско залеђе, Велики бачки канал)
- Енергетски ресурси (нафта, земни гас, термалне воде)
- Развијена путна инфраструктура (коридор 10, Е 75, водни путеви)
- Људски ресурси (квалификовано радно способно становништво)

Постоје добри потенцијали и за још динамичнији развој мале привреде у циљу повећања степена запослености и прихода становништва (прерађивачке делатности, занатство и личне услуге, домаћа радиност). Ширењем структуре и већим улагањем у производне делатности мала привреда може повећати свој утицај на укупан развој Општине.

9.4 Препоруке и стратешке интервенције

Предуслов успешнијег пословања у области привреде је, пре свега, повећање степена искоришћености постојећих капацитета. Досадашња ограничења у развоју превазићи ће се реструктурирањем привреде, пре свега формирањем индустријских зона и привлачењем инвеститора, а затим и прилагођавањем новим условима привређивања и активним развојем малих и средњих предузећа, која су флексибилнија на тржишту.

Потребно је развијати оне секторе који су способни да подстакну развој и значајно повећају запосленост, као што су индустријска производња и прерада пољопривредних производа, а који су уједно и најважнији елементи Националне стратегије развоја малих и средњих предузећа и предузетништва.

Значајан развојни потенцијал је у области пољопривреде, јер се темељи на природним ресурсима, те ће у наредном периоду носиоци привреде бити пољопривреда и уз њу везана индустрија (мала и средња предузећа). Наведено не искључује отвореност за инвеститоре и из других производних делатности, уз предуслов примене нових научних и технолошких знања и адекватних техничко-технолошких мера заштите животне средине.

Активна улога локалне самоуправе, на основу јасно утврђене развојне стратегије, треба да допринесе интензивирању привредног развоја, а тиме и побољшању услова живота грађана општине Србобран. Примена примера добрих пракси других општина и увођење иновативних пракси омогућиће интензивнији привредни развој. Савременим маркетиншким приступом у привлачењу инвеститора, повећаном иницијативом за већа финансијска издвајања из републичког и покрајинског буџета, пројектним финансирањем из фондова ЕУ, иницијативама за међуопштинском и регионалном сарадњом, формирањем услужног центра базираног на савременим информационим технологијама, стимулативним мерама за подстицање развоја предузетништва и сличним иновативним праксама у области локалног економског развоја, локална самоуправа створиће повољну инвестициону климу.

9.5 Стратешки и специфични циљеви

Општи стратешки циљ је формирање стабилне и развојне привредне структуре, која ће дугорочно посматрано омогућити одрживо коришћење постојећих ресурса и компаративних предности општине Србобран, повећати степен запослености и побољшати укупни квалитет живота свих грађана, кроз примену низа интервенција и активности.

Специфични циљеви

- Окончати радове на изградњи индустријског парка (зона А, Б, Ц) – обезбеђивањем комуналне инфраструктуре што ствара предуслове за Brownfield инвестирање.
- Активно привлачити инвеститоре путем савременог маркетинга локалне самоуправе
- Смањити број незапослених грађана применом мера локалне управе, а упоредо и мера из Националне стратегије запошљавања.

- Створити повољнију инвестициону климу интензивирањем активности на регионалном повезивању и међуопштинској сарадњи.
- Динамизирати развој прерађивачке индустрије (првенствено везане за локално сировинско залеђе-мањи прерађивачки капацитети виших фаза прераде), примењујући стандарде у производњи и у складу са заштитом животне средине и контролом утицаја индустријских активности на животну средину, како би производи били конкурентни на тржишту.
- Подстицати развој малих предузећа и предузетништва кроз пружање подршке у почетним фазама пословања.
- Подстицати развој занатства и услуга пружањем подршке у пласману производа.

9.6 Специфични задаци- очекивани резултати У СЕКТОРУ

Специфични задаци конкретизују горе наведене циљеве.

- Индустријску зону А опремити неопходном комуналном инфраструктуром (Трафо станица, вода, гас) до 2011. године
- Презентовати погодности за инвестирање унапређењем рада постојеће интернет странице општине Србобран
- Направити промотивни материјал у мултимедијалној форми
- Оформити Општински услужни центар у коме ће локална администрација омогућавати брзо добијање свих неопходних докумената инвеститорима и предузетницима, до краја 2010. године
- Стварање услова за почетне предузетнике оснивањем пословног инкубатора
- Смањити број незапослених за 25% до 2014. године применом једначине 17 радника на 1 ha индустријске површине
- Примењивати моделе запошљавања кроз програме Националне службе за запошљавање
- Приликом запошљавања водити рачуна о сразмерној заступљености припадника припадника националних заједница
- Наставити са добром праксом међуопштинске и регионалне сарадње формирањем функционалних радних тела у циљу лакше проходности фондовима ЕУ.
- Понудити пословни простор малим предузетницима по прихватљивим ценама најамнине
- Континуирано информисати привреднике о могућностима приступа различитим изворима средстава
- Подржати локалне произвођаче у стварању БРАНД-а

10 ПОЉОПРИВРЕДА

10.1 АНАЛИЗА СТАЊА У СЕКТОРУ

Природни предуслови које поседује општина Србобран и то пре свега педолошки, због врхунског квалитета обрадивог земљишта, али и остали климатски, хидролошки, рељефни и други предуслови, напосто су предодредили општину као изразито пољопривредно подручје, што она свакако остаје и у наредном периоду.

Када се узме у обзир чињеница да површине под њивама у Србобрану обухватају 92,8% од укупне територије, што је податак импозантан чак и за Војводину, могло би се рећи да је Србобран најизразитија пољопривредна општина у целој Србији са својих 25933 ha обрадиве површине. Осим тога, традиција ратарске и повртарске производње је изузетно дуга и богата. Од велепоседничке породице Дунђерских, преко "Елана" и "Пионира", пољопривреда, а нарочито ратарство, повртарство и производња семенске робе, представљали су дуго окосницу развоја општине и врхунска достигнућа у овој области у целој регији. Сво прдратно богатство Србобрана било је засновано на плодној и издашној земљи, на традицији и вредноћи ратара. Послератни период донео је своје успоне и падове, који су кулминирали крајем 90-тих година прошлог века. Актуелно је пољопривреда Србобрана кренула путем лаганог опоравка.

Тренутно у нашој општини постоји 17 предузећа и задруга које се баве пољопривредом. Највећи проценат земље обрађују индивидуални пољопривредни произвођачи. Доминантна је ратарска производња, док су сточарство и остале гране заступљене у мањој мери. Последњих година се уочава тенденција укрупњавања посета, тако да велики део ораница обрађује мали проценат земљорадника. Ова чињеница последица је пада рентабилности ратарске производње и закона тржишта. И поред релативно великог броја земљорадничких задруга недостаје планска производња. Највећи број земљорадника који обрађују велике површине пољопривредну механизацију су обезбедили путем кредитних аранжмана. Најчешће се одлучују на јефтину интензивну производњу класичних ратарских култура које не доносе велики профит.

Од сточарства заступљен је узгој свиња, говеда и живине. У узгоју свиња предњачи фарма у приватном власништву, док се остатак узгоја односи на индивидуалне произвођаче, у мањем обиму. Такође, у општини постоји два пчеларска друштва која броје око 50 чланова.

Повртарска производња интензивно се обавља у погону Стаклене баште која је у приватном власништву, док се остатак односи на мање површине под пластеницима и индивидуалну производњу за сопствене потребе. Вођарством се бави мањи број индивидуалних произвођача и једна земљорадничка задруга.

С обзиром на дугу традицију у нашој општини поред природних постоје и изузетни људски ресурси за развој пољопривреде, почев од великог броја ратарских породица које своја знања и искуства преносе са колена на колена, па до значајног броја стручњака и квалификованих радника који су остали незапослени престанком рада Елана.

10.2 ДЕФИНИСАЊЕ ПРОБЛЕМА И ДИЈАГНОЗА СТАЊА :

Поред великог броја предности за развој аграра наше општине, у односу на друге, постоје и бројни ограничавајући

фактори који умањују значајнија достигнућа у овој области. Условно, ови фактори могу да се поделе на оне узроковане природним предиспозицијама и оне који су последица дејства људских чинилаца.

У природне ограничавајуће факторе спадају:

- Типична континентална клима са свим параметрима који је карактеришу;
- Честа појава мразева и голомразица;
- Учесталост сушних (аридних) година;
- Неравномеран распоред падавина током године.

Ограничења настала као последица дејства људског фактора, а утичу на пољопривредну производњу су:

- Неповољна старосна структура-старење пољопривредног становништва
- Недостатак савремених знања код пољопривредног становништва
- Одсуство мелирационих система
- Застарелост возног и машинског парка
- Недовољни капацитети за складиштење производа
- Недовољна искоришћеност пловног и непостојање железничког транспорта
- Неусклађеност производње са потребама тржишта
- Тешкоће у пласману производа

И поред свих напред наведених чинилаца, процена је да када је реч о пољопривреди на подручју општине Србобран, потенцијали вишеструко надилазе ограничења.

10.3 ЗАКЉУЧЦИ

Полазећи од садашњег стања и објективно процењених могућности можемо констатовати следеће:

Општина Србобран се налази у ратарско-сточарском макрорејону, што јој пружа значајан основ за развој готово свих грана пољопривреде. При том, Србобран поседује низ природних и људским фактором створених предиспозиција, за успешно и уносно бављење пољопривредом и то:

- Земљишни фонд изразитог квалитета;
- Могућност наводњавања;
- Близина великих градских центара у окружењу, као значајних потрошачких центара.

Потпуно је извесно да ће пољопривреда и у наредном планском периоду представљати окосницу развоја општине Србобран, која ће у највећој мери опредељивати животни стандард становништва и утицати на миграторне процесе у њој.

До сада предузете мере које је локална самоуправа реализовала у циљу равномерније прерасподеле су смањење парцела у државном власништву (од 30 до 40 ha) како би биле доступне за обраду мањим пољопривредним произвођачима, као и коначан повраћај земљишта које је дуги низ година бесправно користио ПИК Бечеј.

Такође при локалној самоуправи, а у сарадњи са Извршним већем Војводине, постоји Канцеларија за рурални развој која за циљ има помоћ у превазилажењу типичних проблема пољопривредника. Месне заједнице Србобран, Турија и Надаљ такође доприносе уређењем атарских путева и повременим организовањем едукација за пољопривредно становништво. Као вид промоције и повећања заинтересованости младих за бављење пољопривредом низ година у назад организује се манифестација Србобранска бразда.

Природни и људски потенцијал у општини Србобран пружају могућност за већу, развијенију и квалитетнију пољопривредну производњу не само за домаће потребе него и за извоз пољопривредних производа.

10.4 ПРЕПОРУКЕ И СТРАТЕШКЕ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ:

Аграр у нашој општини и у наредном периоду остаје окосница привредног развоја, стога је од виталне важности постепено поправљање затеченог стања и подизање нивоа исплативости бављења пољопривредом. Потребно је направити равнотежу између расположивих ресурса и ресурса на које се са сигурношћу у будућности може рачунати.

Узимајући у обзир високи квалитет земљишта као највећи ресурс, општа препорука је повећање површина под високоаккумулативним културама, које нуде значајније могућности економске валоризације, било директним пласманом на тржиште, било даљом прерадом. С обзиром да је развој пољопривреде у директној вези са развојом привреде, потребно је да се стратешке интервенције односе на ревитализацију постојећих и отварање нових капацитета за прераду пољопривредних производа, чиме ће се у значајној мери повећати приходи становништва, како из примарне производње, тако и из прераде.

Близина водотокова омогућава наводњавање, али је потребно изградити и савремене мелирационе системе који ће повећати принос. С обзиром на застарелост, препорука је обнова постојеће механизације. Такође, потребно је изградити

смештајне капацитете који ће задовољити постојеће потребе.

Узимајући у обзир неповољну старосну структуру пољопривредног становништва и незаинтересованост младих за бављење пољопривредом, неопходно је спроводити активне мере које ће спречити одлив младог становништва. Такође, неопходна је континуирана едукација пољопривредног становништва, у циљу примене нових знања на планирање и производњу.

У смислу наведеног, потребно је да локална самоуправа, уз подршку државних и покрајинских надлежних институција, на основу јасно утврђене развојне стратегије, а у складу са својим овлашћењима, спроводи активне мере за развој пољопривреде.

10.5 Стратешки и специфични циљеви

Основни или општи циљеви који важе у области пољопривреде врло су слични у свим општинама, јер представљају темељно опредељење и основу за систематичан развој. Развој пољопривреде и развој привреде општине Србобран неодвојива су целина, те је општи стратешки циљ конципирање такве аграрне политике на свим нивоима, која уважава и подразумева ову чињеницу. Специфични циљеви који произилазе из такве аграрне политике су:

- Стварање могућности за избалансиран однос различитих грана пољопривреде.
- Фаворизовање традиционалних пољопривредних домаћинстава, путем јасно утврђених мера.
- Пажљиво препознавање и лоцирање посебности подручја, које пружају компаративне предности у односу на окружење;
- Повећање површина под високоаккумулативним културама
- Развој мелирационих система
- Укрупњавање поседа
- Отварање капацитета за прераду пољопривредних производа
- Узгој семенске робе
- Стварање предуслова за унапређење сточног фонда;
- Развој производње поврћа
- Уређење вештачких рибака, како за производњу конзумне рибе, тако и за спортски риболов
- Развој пчеларства
- Развој органске производње и алтернативних видова пољопривреде
- Узгој цвећа
- Подизање нивоа едукованости пољопривредника
- Упошљавање стручног кадра у већој мери
- Искоришћавање био масе

10.6 Специфични задаци- очекивани резултати У СЕКТОРУ

- Стабилни уговори са прерађивачима и крајњим дистрибутерима
- Помоћи удруживању индивидуалних произвођача, а у циљу слободног приступа како домаћем, тако и иностраном тржишту
- Упошљавати стручан кадар ради примене науке
- Стимулативни кредитни аранжмани и субвенције традиционалним пољопривредним домаћинствима
- Обезбедити пласман за сигурног купца
- Направити детаљну анализу потребе тржишта и компаративних предности наше пољопривреде
- Примена пуне агротехнике кроз ангажовање довољно средстава, стручног знања и наводњавања
- Обезбедити средства за мелирационе системе
- Стимулисати укрупњавање поседа кроз кредите, пореске олакшице, учешће државе
- Ревитализовати постојеће прерађивачке капацитете
- Створити предуслове за изградњу нових прерађивачких капацитета кроз завршетак изградње инд. Зоне
- Пружити предност у изградњи индустријских прерађивачких капацитета наслоњених на пољопривреду
- Укрупнити парцеле, применити стручно знање у циљу значајније производње семенске робе (ратарске, повртарске, цвећарске)
- Обновити висококвалитетни матични сточни фонд
- Доходовно повезивати произвођаче, прерађиваче и дистрибутере повртарских култура
- Обновити и изградити нове капацитете мелирационог система неопходног за повртарство
- Обезбедити повољне кредите за расадничку, пластеничку и стакленичку производњу како садног материјала, тако и готових производа
- Ангажовање на пуној искориштености људских потенцијала у циљу квалитетније производње повртарских култура
- Развити производњу нузпроизвода у пчеларству

- Пружити помоћ при повезивању пчеларских произвођача са купцима (фармацеутске куће, трговинске куће...)
- Пружити помоћ пчеларима у формирању препознатљивог брэнда
- Популарисати органску производњу и алтернативне видове пољопривреде
- Пружити помоћ у пласману органске хране
- Обезбедити средства за премошћавање периода прилагођавања органској производњи
- Порески стимулисати органскеу производњу
- Популаризовати искоришћење био отпада
- Обезбедити средства за отварање погона за прераду био масе
- Организовати континуиране едукације
- Отворити Центар за пружање стручне помоћи пољопривредницима
- Утицати на стриктно спровођење законских регулатива у примени заштитних средстава, вештачког ђубрива, сортимента, а у циљу конкурентности на домаћем и светском тржишту
- Формирати пољопривредну инспекцијску службу до 2015. у циљу контролисања пољопривредне производње, заштите земљишта и заштите потрошача

11 ИНФРАСТРУКТУРА

11.1 АНАЛИЗА СТАЊА У СЕКТОРУ

11.1.2 Саобраћајна инфраструктура

На простору општине Србобран егзистирају капацитети три вида саобраћаја и то друмски саобраћај (као примарни) и водни саобраћај (као секундарни). Железнички саобраћај који се некада одвијао простору општине Србобран преко пруге Врбас - Србобран – Бечеј није присутан већ дуже време.

У домену капацитета друмског саобраћаја егзистирају путеви различитог хијерахијског нивоа, који својом изграђеношћу омогућају извршење путничког и робног превоза транзитног облика, као и саобраћаја унутар општинског простора, али и окружења и субрегионалног повезивања.

Кроз овај простор имамо "кратко" пружање атопута Е-75 који само тангира Општину и пружа могућност успостављања везе са субрегионима преко пута највишег нивоа саобраћајне услуге. Веза са аутопутем Е-75 се остварује преко денивелисане петље Србобран.

На овом простору постоје државни путеви I реда бр. 22.1, Нови Сад – Србобран – Бачка Топола и бр. 3 Врбас– Србобран–Бечеј, који својом изграђеношћу и капацитивном способношћу представљају основне саобраћајне капацитете, који кумулишу и усмеравају готово сва саобраћајна збивања у оквиру овог простора до жељених одредишта.

Из ових путева настају радијални правци који су од релевантног значаја за одвијање интерног саобраћаја на околном простору. У постојећем стању траса државног пута II реда бр.129., из правца Србобрана ка Надаљу, пролази кроз урбани простор Србобрана и осталих насеља у Општини. Транзитни токови дуж овог пута нарушавају одвијање насељског саобраћаја и значајно угрожавају функционисање насељских функција, што доводи и до угрожености безбедности одвијања саобраћаја. Укупно стање одвијања саобраћаја дуж овог пута може се сматрати задовољавајуће, осим пролаза кроз насеља.

Значај ових путних правца је интеррегионалног карактера, а саобраћајно оптерећење у многоме зависи од обима захтева за транспортним услугама.

У насељима кроз које пролазе ови путеви функционално представљају главну насељску саобраћајницу и основни је реципијент свих насељских саобраћајних збивања. Саобраћај на овим путевима кроз насеља, осим што нарушавају мирне насељске токове, значајно утичу на ниво еколошких параметара (бука, прашина, вибрације) у оквиру ових просторних целина.

Садашње стање нивоа саобраћајне услуге у оквиру урбаног простора Србобрана и осталих насеља процењује се као добро, али у скорој будућности се морају створити услови за елиминацију транзита ван урбаних простора насеља.

На простору општине Србобран има и неколико општинских путева, као и некатегорисаних путева који ће бити укључени у будућу саобраћајну матрицу Општине.

Водни саобраћај на простору општине Србобран се одвија преко канала ДТД који својим током дијаметрално пресеца општински простор. Обим транспортног рада овим видом саобраћаја, за потребе овог простора је у постојећем стању миноран, али као потенцијал егзистира и сада има импровизоване теретне пристане.

11.1.2 Водопривредна инфраструктура

11.1.3 Водоснабдевање

На територији Општине, у једном градском и два сеоска насеља, снабдевање водом за пиће обавља се искључиво захватањем подземних вода из основног водоносног комплекса. Укупна просечна експлоатација подземних вода на територији Општине процењена је на око $Q=45$ l/s, а водазахватни објекти су бушени вертикални бунари којих активних на

извориштима јавног водоснабдевања има 18.

Градско насеље Србобран за јавно водоснабдевање становништва и индустрије користи два изворишта: "Поповача" и "Старо Вашариште". Експлоатација подземних вода, процењена је на основу броја водозахватних објеката, фактурисаних количина испоручене воде корисницима, времена рада црпних агрегата, карактеристика каптиране водоносне средине, броја становника, потреба у води привредних субјеката прикључених на водоводни систем и процењених губитака у мрежи, а на основу постојеће документације и процене техничких лица у водоводу Србобран.

Извориште "Поповача" налази се на северној периферији насеља, а кота терена је око 85 mАНВ. На изворишту је до сада издвојено укупно 9 бушених бунара, од којих су 7 у функцији. Положај водозавата у односу на насељени део је релативно добар, јер се углавном уклапа у прописима одређене удаљености од околних могућих загађивача. Међутим, величина водозавата није довољна и за будуће проширење, односно изградњу нових експлоатационих бунара, већ само за изградњу резервоара.

Сви бунари каптирају III хидрогеолошки колектор са дубином подине од 125 m до 133 m. Укупни инсталирани капацитет црпних агрегата, приликом израде бунара, износио је $Q=5700\text{ l/min}$, али систем ради са неравномерним режимом, тако да се поједини бунари искључују и укључују по потреби.

Снижење пијезометарског нивоа је око 18,7 m са тенденцијом опадања нивоа и до 1 m годишње. Пад пијезометарског притиска последица је дугогодишње експлоатације која није усклађена са пројектованим капацитетима бунара. Хемијски састав изданских вода условили су убрзано старење бунара и колматацију филтерског дела и прифилтерске зоне. На интезитет опадања нивоа утиче и експлоатација воде из суседних бунара, као и из других суседних изворишта.

Квалитет подземних вода задовољава нормативе за воду за пиће.

Извориште "Старо Вашариште", налази се у зони рекреације и спорта града на десној страни канала ДТД. Кота терена је око 85 mАНВ, а извориште чини бунар којим су захваћене подземне воде из основног водоносног комплекса. Просечна експлоатација подземних вода процењена је на око $Q=5\text{ l/s}$. Квалитет подземних вода задовољава нормативе за воду за пиће, изузев нешто повећаног садржаја гвожђа које је на граници МДК.

Фабрика "Елан" на путу за Турију и кланица имају сопствено извориште на којима има 8 бунара који каптирају подземне воде основног водоносног комплекса. Просечна експлоатација подземних вода, процењена је на основу технолошких процеса, броја запослених радника и активности у протеклом периоду и износи око $Q=5\text{ l/s}$.

Насеље Надаљ се снабдева водом за пиће из изворишта у центру насеља, а кота терена изворишта је око 83 mАНВ. Активна су 2 бунара којима су захваћене подземне воде из основног водоносног комплекса. Просечна експлоатација подземних вода процењена је на око $Q=4\text{ l/s}$. Квалитет подземних вода не задовољава у потпуности нормативе за воду за пиће – садржај амонијака изнад МДК.

Насеље Турија се снабдева водом за пиће из изворишта у центру насеља, чија је кота терена изворишта око 81 mАНВ. Извориште чине три бушена бунара којима су захваћене подземне воде основног водоносног комплекса. Просечна експлоатација подземних вода процењена је на око $Q=6\text{ l/s}$. Квалитет подземних вода не задовољава у потпуности нормативе за воду за пиће – садржај амонијака изнад МДК.

11.1.4 Одвођење отпадних и атмосферских вода

Што се одвођења воде тиче, канализациона мрежа за прихват отпадних вода скоро нигде није изграђена, сем делимично у центру Србобрана, већ се отпадне воде директно упуштају у водотокове (канале) без претходног пречишћавања, или се упуштају у подземље путем упијајућих бунара.

Одвођење атмосферских вода у насељима се одвија преко отворене каналске мреже која се улива у најближе реципијенте, водотоке, канале, депресије по ободима насеља. Канали су често обрасли вегетацијом, запушени су и не врше своју функцију.

11.1.5 Енергетска инфраструктура

а) Гасоводна инфраструктура

На територији општине Србобран изграђени су следећи гасоводи:

- разводни гасовод средњег притиска за насеља Турија и Надаљ;
- разводни гасовод РГ 04-15 Госпођинци – Сомбор;
- магистрални гасовод Госпођинци – СГС Србобран ДГ-02-02;
- бушотински гасоводи;

Изграђене су ГМРС "Пионир" и ГМРС "Србобран", градска мрежа средњег притиска у Србобрану са 6 (шест) мернорегулационих станица (МРС), челични гасовод средњег притиска Србобран – Турија – Надаљ и 2 (две) МРС за широку потрошњу у Турији и Надаљу, као и дистрибутивна гасна мрежа у свим насељима.

На овом простору се налазе гасне бушотине у експлоатацији и објекти који прате експлоатацију гаса. Изграђена је сабирна гасна станица (СГС) Србобран.

б) Нафтоводна инфраструктура

На територији општине Србобран налазе се нафтне бушотине у експлоатацији и објекти који прате експлоатацију нафте.

Изграђени објекти НИС-НАФТАГАСА (експлоатација гаса и нафте):

- СОС сабирно -отпремна станица;
- СМС I сабирно- мерна станица;
- КМС колекторско- мерна станица;
- СМС II сабирно- мерна станица.
- Бушотински нафтови;

На територији општине Србобран налазе се нафтне и гасне бушотине и објекти који прате експлоатацију на локалитету "Турија север", и "Србобран" као и бушотински нафтови и гасоводи. Цело подручје Општине предвиђено је за истражне геолошке радње.

Приликом изградње нових објеката, као и истражних радова, потребно је посебно обратити пажњу на заштићена природна добра, као и природне ресурсе (пољопривредно земљиште, вода) на овом простору. Такође, потребно је водити рачуна о смањењу конфликта између коришћења енергетских ресурса и заштите животне средине (насеља, становништва, земљиште, итд.) и предузимање одговарајућих мера за санирање негативних последица (програм рекултивације, ревитализације, отклањања штета итд.).

Евентуална изградња објеката који прате експлоатацију нафте и гаса (сабирни системи, приступни путеви и сл.), вршиће се на овом истражном односно експлоатационом простору.

в) Електроенергетска инфраструктура

Снабдевање електричном енергијом потрошача у општини Србобран, обезбеђено је из два извора. Већи део конзума из трафостанице ТС 220/110/35 kV "Србобран", снаге 20MVA,

која се налази на подручју Општине, а мали део конзума, у западном делу Општине, из трафостанице ТС 110/20 kV "Врбас1" која се налази на територији општине Врбас.

Испорука електричне енергије врши се преко трафостанице ТС 35/20 kV "Србобран мини", са једним енергетским трансформатором инсталисане снаге 8 MVA и трафостанице ТС 35/10 kV "Србобран", са два енергетска трансформатора инсталисане снаге 2X4 MVA.

Преко два радијална 35 kV надземна вода, ове трафостанице су повезане са ТС 220/110/35 kV "Србобран".

Трафостаница ТС 35/20 kV "Србобран мини" је преко 35 kV надземног вода повезана са трафостаницом 110/35 kV "Бечеј 1", као и трафостаницом ТС 110/35 kV "Врбас". 35 kV далековод, веза са ТС 110/35 kV "Врбас" је ван погона због лоших техничких карактеристика. Преко 20 kV вода из ТС 35/20 kV "Србобран мини", остварена је веза са 110/20 kV "Бечеј 2". 60% конзума Србобрана, Турија и Надаљ, напаја се преко 10 kV извода из ТС 35/10 kV "Србобран", док се преостали део напаја преко 20 kV извода из ТС 35/20 kV "Србобран мини".

На датом простору постоји изграђена преносна 220 kV и 110 kV мрежа, као део основног електроенергетског система Војводине, средњенапонска 35 kV, 20 kV и 10 kV, као и нисконапонска 0,4 kV и припадајуће трафостанице. Средњенапонска мрежа је претежно грађена као надземна, са кратким деоницама подземних каблова.

Секундарна (нисконапонска) мрежа непосредно напаја потрошаче и може се констатовати да покрива сва насељена места.

г) Телекомуникациона инфраструктура и поштански саобраћај

Телекомуникациона инфраструктура, на подручју општине Србобран, којом су обухваћени телекомуникациони објекти, телефонске централе, спојни путеви, примарна и секундарна мрежа у насељима већим делом, и по квалитету и по капацитету није на задовољавајућем нивоу. Секундарна мрежа није на задовољавајућем нивоу, велики део је изграђен надземно и недовољног је капацитета.

Телефонска централа у Србобрану је ранга чворне централе, повезана је оптичким каблом са надређеном централом, као и са крајњи централама у Надаљу и Турији.

У свим насељима постоји по једна поштанска јединица. У општинском центру Србобран инсталирано је 5 шалтерских служби и 2 поштанска ковчежића, а у Турији и Надаљу по две шалтерске службе и 1 поштански ковчежић.

Преко простора општине Србобран прелазе радио-релејни коридори система мобилних телекомуникација постојећих оператера и то:

- Врбас-Србобран
- Врбас-Бечеј
- Врбас-Нови Бечеј
- Србобран-Темерин

За потребе система мреже мобилних телекомуникација на простору општине Србобран изграђене су базне радиостанице на подручју КО Надаљ, КО Србобран и КО Турија.

Интернет сервис у општини Србобран доступан је преко кабловског дистрибутивног система, dial up и ADSL, као и бежичног интернета који обезбеђују 4 приватна провајдера. Са аспекта просторне распоређености уочава се добра могућност приступа интернету у Србобрану, Турији и Надаљу

Интернет сервис у општини Србобран доступан је преко кабловског дистрибутивног система, dial up и ADSL, као и бежичног интернета који обезбеђују 4 приватна провајдера.

Тренутно у општини Србобран око 30% домаћинстава има Бродбанд интернет.

Број даилуп конекција нису узимане у обзир приликом ове анализе, већ само Бродбанд (преко 128 кbps). Иако су стандардне брзине које се сада користе далеко веће од 128 кbps, наведена брзина интернета узета је за мерну јединицу јер је то светска ознака за широкопојасни интернет.

Подељено по врсти конекције:

Бежични око 100 корисника (општина Србобран)

Кабловски око 900 корисника (место Србобран)

АДСЛ око 100 корисника(општина Србобран)

Укупно око: 1100 корисника Бродбанд интернета

Укупно око 30% домаћинстава општине Србобран

Са аспекта просторне распоређености уочава се добра могућност приступа интернету у Србобрану и Турији у односу на Надаљ, у коме постоји само могућност dial up и бежичне конекције.

Тренутно је у тест фази бежична мрежа која је у власништву општине Србобран, која има за циљ да под врло повољним условима дистрибуира интернет грађанима који немају потребу за широкопојасним протоком.

Са аспекта протока локалних информација у општини Србобран егзистирају два локална интернет сајта. Званична Интернет презентација општине Србобран служи за званичне и тачне податке који су потребни грађанима Србобрана.

11.2 Дефинисање проблема и дијагноза стања У СЕКТОРУ

11.2.1 Саобраћајна инфраструктура

Основни проблем у домену саобраћајне инфраструктуре општине Србобран односи се на неједнак развој и функционисање појединачних саобраћајних видова.

Железничка пруга Врбас – Србобран – Бечеј је у стању техничко – технолошке застарелости са укрштањима у нивоу које се некада користила за превоз грађана и роба, а потом само за робни транспорт није више у функцији.

Обим водног саобраћаја који се на простору општине одвија преко канала ДТД актуелно је миноран, а постојећи теретни пристани су импровизовани.

Друмски саобраћај, иако је развијен и интеррегионалног је карактера, захтева константну реконструкцију и модернизацију. Као проблем истиче се саобраћај на путевима кроз насеља који осим што нарушава мирне насељске токове, значајно неповољноутиче и на ниво еколошких параметара – бука, прашина, вибрације.

11.2.2 Водопривредна инфраструктура

Постојећа изворишта водоснабдевања ограничених су могућности за проширење капацитета, а да се при томе одрже квалитетне карактеристике. Динамички ниво подземних вода (НПВ) је процесом експлоатације спуштен на око 20 m испод коте терена, што је последица неадекватне експлоатације и међусобног утицаја бунара.

Такође постоји проблем "старења" бунара који је потпомогнут хемизмом вода, што доводи до колмирања филтерске зоне и смањења издашности.

Постојећи водозахвати у Надаљу и Турији лоцирани су у центру оба насеља, и не одговарају прописима о удаљености водозахватних бунара од могућих загађивача.

Квалитет подземних вода не задовољава у потпуности нормативе за воду за пиће јер постоји повремено присуство повећаног садржаја гвожђа и амонијака који су на граници максимално дозвољених граница (МДК). У непосредној близини изворишта постоји већи број напуштених бунара који нису прописно санирани и ликвидирани.

Као посебан проблем истиче се проблем одвођења отпадних и атмосферских вода, јер сем делимично у центру Србобрана, канализациона мрежа у општини није изграђена.

11.2.3 Енергетска инфраструктура

Постојећи капацитети и изграђеност гасоводне инфраструктуре у општини Србобран су на задовољавајућем нивоу, али је потребно константно побољшати рада и поузданости постојеће гасоводне мреже.

Постојеће капацитете електроенергетске инфраструктуре карактерише неприлагођеност захтевима стално растуће потрошње. Изграђеност преносне и дистрибутивне мреже је задовољавајућа у погледу покривености простора, али не и у погледу капацитета и техничких карактеристика водова и дистрибутивних трафостаница.

Део средњенапонске мреже је грађен за 10 кV напонски ниво, те се мора реконструисати или заменити. Капацитети изграђених трафостаница такође нису задовољавајући, те је потребно у наредном периоду повећати инсталсану снагу трафоа и изградити нове капацитете. Један број дистрибутивних трафостаница 20/0,4 кV и 10/0,4 кV је са повишеним оптерећењем, а у средњенапонској мрежи и у делу нисконапонске мреже су повишени падови напона.

Секундарна (нисконапонска) мрежа непосредно напада потрошаче и може се констатовати да покрива сва насељена места.

Постојећа нисконапонска мрежа је највећим делом ваздушна. Реконструкција нисконапонске мреже у насељима је делимично извршена, те је потребно у потпуности исту извршити.

Изграђена електроенергетска инфраструктура представља потенцијал Општине. Коридори надземних високонапонских водова представљају ограничење у простору за изградњу.

11.2.4 Телекомуникациона инфраструктура и поштански саобраћај

Телефонска централа не задовољава потребе ни по капацитету ни по квалитету.

У општини Србобран постоје базне станице мобилне телефоније, међутим њихов број је потребно повећати.

Постојећи капацитети интернет инфраструктуре су на задовољавајућем нивоу, иако се уочава велика разлика између насељених места Србобран, Турија, Надаљ.

Скоро 80% корисника интернета користи услуге кабловског интернета (кабловска ТВ), а при том треба имати у виду да је мрежа кабловске телевизије једино присутна у месту Србобран, док у сва три места постоје могућности за IPTV .

11.3 Закључци

На основу анализе стања инфраструктурне уређености закључује се да је наредном периоду неопходно наставити са одржавањем и развојем инфраструктурних система.

Саобраћајна инфраструктура непропорционално је развијена. Нефункционалност пруге Србобран-Врбас-Бечеј огледа се у скупљем транспорту људи и роба. Општина Србобран је израдила студију Ревитализација пруга и жељезничког, путног и водног саобраћаја пругама Нови Сад – Бечеј – Сента –Хоргош и Бечеј – Врбас.

Водни саобраћај није искориштен у пуном капацитету што за последицу има неискориштеност потенцијала овог вида транспорта и саобраћаја.

Друмска инфраструктура у општини Србобран је веома развијена. Изузетно висока фреквентност транзитног саобраћаја изискује стално одржавање путева, као и изградњу обилазница које би растеретиле саобраћај кроз центар Србобрана.

Водоводна мрежа задовољава потребе снабдевања становника, међутим квалитет цеви није на задовољавајућем нивоу. Неопходна је реконструкција мреже и замена старих азбестних цеви.

Енергетска инфраструктура не располаже довољно квалитетном мрежом која би обезбедила снабдевање грађана електричном енергијом без осцилација напона. Број и капацитет трафо станица није на задовољавајућем нивоу.

Телекомуникациона инфраструктура задовољава потребе, међутим њени капацитети су искориштени у потпуности. Интернет инфраструктура је доста распрострањена у односу на број домаћинстава, али постоји нестазмера између насељених места. Недовољна обученост грађана у ефикасном коришћењу предности Интернета.

11.4 Препоруке и стратешке интервенције

11.4.1 У наредном периоду потребна је модернизација и изградња нових капацитета **друмске инфраструктуре** који би побољшали повезаност општине са окружењем, као и побољшање експлоатационих услова у оквиру остваривања веза са окружењем.

Битно стратешко опредељење у општини Србобран је афирмација нове интер- регионалне везе Општине са околним општинама.

Траса државног пута II реда бр. 129 Србобран – државни пут бр. 122 се и у будућности задржава по постојећој траси, са проласком кроз насеља, јер су обими транзитног теретног саобраћаја минимални, само се планира реконструкција и модернизација. Стратешка опредељења реконструкције ових путева биће у директној функционалној зависности од економских ефеката, који ће се постићи кроз ова улагања.

Стратешки важна је изградња обилазница М3 и М22, као и повезивање М22 са Р 129 до индустријске зоне Југ.

Једно од стратешких опредељења за наредни плански период била би и оптимизација мреже свих хијерахијских нивоа путева у атару у функцији привредних активности и развоја пољопривреде и то кроз увођење свих структура атарских путева. Једно од врло сигнификантних стратешких опредељења је и изградња нових путева, уз коришћење постојећих путева изграђених за потребе експлоатационих поља нафте и гаса, који ће побољшати везе насеља у Општини са насељима у окружењу (Србобран – Бачко Добро Поље и Темерин – Турија), као и изградња путева до туристичких садржаја и викенд зона.

11.4.2 Железнички саобраћај у оквиру општине Србобран у будућности треба да доживи нову афирмацију кроз реконструкцију пруге, као и електрификацију, али и кроз изградњу нових индустријских колосека до нових корисника у оквиру радне зоне.

Генерално стратешко опредељење у домену **водног саобраћаја** било би укључивање потенцијала пловног пута канала ДТД у прерасподелу укупног бруто транспортног рада на нивоу Општине преко интегралног повезивања са РТЦ-ом у Новом Саду.

Досадашња минорна улога овог вида саобраћаја у домену привреде и туризма се мора у будућности превазићи, тако што ће се изградити капацитети у виду теретног пристана - марине за чамце у Србобрану. Ово стратешко опредељење је у циљу афирмације овог саобраћаја на овом простору. За имплементацију потребних садржаја у Србобрану у оквиру обале канала постоје одлични просторни и хидролошки услови.

До реализације регионалног система **водоснабдевања**, даљи развој водоснабдевања развијаће се у правцу који је сада у функцији, уз повећање броја црпних бушотина на постојећим, или новим извориштима са изградњом појединачних уређаја за дотеривање квалитета воде по захтеваним критеријумима, као и изградњом неопходних елемената у системима (резервоари, црпне станице, коморе итд.)

Потребно је извршити проширење постојећих изворишта са неколико бунарских водозахвата због континуалног пропадања извесног броја бунара, а како би се остварио потребан резервни капацитет.

Снабдевање Надаља пијаћом водом из постојећих бунара се мора дислоцирати, јер је та локација преблизу потенцијалним загађивачима. Нови водозахват мора бити лоциран у атару најмање 500 m удаљен од најближег загађивача, што није могуће у оквиру грађевинске зоне Надаља. Планом треба предвидети могућност изградње макар делимичног пречишћавања воде за пиће, а такође треба преиспитати удаљеност планираног водозахвата у Турији.

У Турији планирани водозахват још није у употреби. Лоциран је западно од блока бр. 45, али је локација одређена сувише близу потенцијално могућих загађивача, јер би удаљеност морала бити најмање 500 m од најближих загађивача.

Ова удаљеност је обавезна за сва три насеља, па се код планирања нових водозахвата морају утврдити нове локације, које ће у свему одговарати прописаним условима. То је посебно значајно због уклапања у европске еколошке нормативе и уклапања у еколошке европске стандарде.

Ради рационализације коришћења висококвалитетне воде за пиће и заштите исте од непотребног расипања, потребно је на минималну меру свести губитке на водоводној мрежи.

Садашњу хидрофорску станицу на изворишту "Поповача" у насељу Србобран потребно је реконструисати у погледу повезивања и прикључења бунара, које сада није адекватно решено. Експлоатацију хидрофорске станице прилагодити планираном сабирном резервоару за изравнавање осцилација потрошње. За насеље Србобран предвиђена је изградња резервоара за изравнавање дневних осцилација у потрошњи воде.

Постојећа водоводна мрежа у насељима се задржава са делимичном реконструкцијом на деоницама које не задовољавају планске потребе.

Код снабдевања индустријских капацитета, који продукују веће количине отпадних вода, увести обавезу рационализације потрошње увођењем процеса рецикулације, чиме ће се обезбедити вишеструка употреба захваћене воде, очување и заштита водних ресурса како од загађења, тако и од прекомерне експлоатације и исцрпљивања појединих издани.

Снабдевање технолошким водом је могуће из првог водоносног слоја (фреатска издан) уз сталну контролу воде пре и у току експлоатације или из водотокова.

11.4.3 Одвођење и пречишћавање отпадних и атмосферских вода

На простору Србобрана потребно је развити сепарационе канализационе системе, којима ће се посебно одводити фекалне отпадне воде, а посебно атмосферске отпадне воде.

Основни задатак канализационог система је потпуна хидротехничка санитација урбаних простора. Фекални канализациони системи треба да прикупе и одведу ван територије све отпадне воде формиране при употреби и коришћењу. Канализациони системи су у врло уској вези са водоснабдевањем и представљају функционалну и органску целину са њим. Због тога се канализациони системи морају развијати упоредо са развојем система водоснабдевања.

Индустријске отпадне воде решаваће се, по потреби, посебним системима. Зависно од врсте и типа загађене воде вршиће се њихово претходно пречишћавање кроз претретман, па ће се тек онда ићи на заједничко пречишћавање са санитарном и атмосферском отпадном водом.

С обзиром да у осталим насељима Општине не постоји изграђена јавна канализациона мрежа, иста ни не може да се гради без започињања активности на изградњи уређаја за пречишћавање отпадних вода, како је дефинисано водопривредном основом.

Мања насеља, туристички локалитети и центри, као и викенд зоне, проблем одвођења отпадних вода решаваће преко компактних мини уређаја за биолошко пречишћавање - БИОТИП.

Где год је могуће, користити тзв. групне системе, којима се једним ППОВ пречишћавају отпадне воде из више оближњих насеља, повезаних магистралним колекторима са одговарајућим КЦС (канализационим црпним станицама).

Развој атмосферске канализације има задатак заштите урбанизованих површина унутар насеља и индустријских погона од плављења атмосферским водама. Кишну канализацију конципирати за меродавне услове (временски пресек, урбанизованост простора, рачунска киша итд.), а етапно реализовати тако да се изграђени делови рационално уклапају у будуће решење.

У насељима општине Србобран, постојећа мрежа отворених канала ће се ширити у складу са потребама, са уливама у најближе потоке путем уређених испуста који су осигурани од ерозије и који не залазе у протицајни профил канала (потока). За атмосферске отпадне воде са зауљених и запрљаних површина (бензинске пумпе исл.), предвидети одговарајући третман на сепаратору уља и таложнику. Садржај уља у тертираној води не сме бити већи од 0,1 mg/l, а суспендованих материја од 30 mg/l.

Приликом израде плана који евентуално предвиђа израду концепта атмосферске канализације потребно је претходно дефинисати укупне количине упуштених вода и сходно томе уз консултацију надлежних органа водопривреде проценити могућност прихвата дефинисаних количина. У случају да су процењене количине упуштених вода веће од оних на које су димензионисани делови каналске мреже у које се предвиђа упуштање, потребно је предвидети могућност реконструкције (повећање протицајног профила и сл.). Без обзира на евентуалну потребу реконструкције са надлежним водопривредним предузећима потребно је уговорно решити прихват прикупљених вода.

У случају да се у неки од канала у склопу система за одводњавање предвиђа упуштање атмосферских вода прикупљених са било које површине, потребно је имати у виду да се могу упуштати само чисте воде и евентуално технолошке које морају бити пречишћене, без таложљивих или муљевитих материја (пливајући предмети, амбалажа, делови хране, тешки метали, разна уља, и течности за моторе и сл.) ради обезбеђења II.б класе квалитета воде у каналу односно крајњем реципијенту.

Атмосферске и отпадне воде сакупљати постојећом већ изграђеном канализацијом мешовитог типа. Уколико на неким подручјима не постоји изграђена канализација или она није сепаратног типа потребно је предвидети изградњу колектора у којем би се посебно одводиле отпадне воде.

Атмосферске и условно чисте технолошке воде (расхладне и сл.), чији квалитет одговара II класи квалитета воде могу се без пречишћавања упуштати у природне токове, мелиорационе канале, ретензије по ободу насеља и сл.

Изливи атмосферских и пречишћених вода у мелиорационе канале морају бити изведени на одређен начин да би се спречило деградирање и нарушавање стабилности косина канала.

11.4.4 Електроенергетска инфраструктура

Потребно је изградити нову трафостаницу 110/20kV, која ће обезбеђивати конзум општине Србобран и по потреби насељима у суседним општинама. Изградиће се 20 kV водови Србобран–Сириг и Надаљ–Темерин.

ТС 35/10 kV ће се реконструисати у разводно 20 kV чвориште, а постојећи 35 kV далековод радиће под 20 kV напоном. 10 kV мрежу и 10/0,4 kV трафостанице потребно је реконструисати за рад на 20 kV напону.

Потребно је завршити 20 kV прстен око Србобрана који ће обезбедити непрекидно радијално напајање потрошача у Србобрану.

Нисконапонску мрежу у појединим деловима насеља, општине Србобран, потребно је реконструисати.

11.4.5 Телекомуникациона инфраструктура

11.4.5.1 Интернет инфраструктура

Потребно је изградити мрежу кабловске телевизије у местима Турија и Надаљ. Покренути оперативно функционисање бежичне мреже општине Србобран. Повезати све општинске институције преко бежичне мреже у један систем.

Оформити Интернет клуб општине Србобран, који ће имати за циљ, едукацију и образовање грађана, везано за интернет технологију. Поред грађана, Интернет клуб треба да буде активан како са правним, тако и са институцијама на територији општине а у циљу функционалнијег и ефикаснијег коришћења предности интернета.

11.5 Стратешки и специфични циљеви

11.5.1 Саобраћајна инфраструктура

Основни циљеви у домену саобраћаја у односу на будући развој општине Србобран су :

- Стварање услова за реализацију свих концепцијских претпоставки из ПП РС који би иницирали свеобухватни развој овог простора;

- Стварање услове за развој, модернизацију и реконструкцију свих појавних облика саобраћаја, нарочито оних који иницирају развојне тенденције привредних активности у оквиру овог или околног простора;
- Изградња, реконструкција и модернизација саобраћајних капацитета који ће утицати привредну афирмацију појединих локалитета у домену привредних и туристичких активности.

Као посебни циљеви у домену саобраћаја су:

- Стварање услова за развој свих облика саобраћаја у оквиру простора општине Србобран, како би се подстакло укупни развој насеља и остварио плански развој свих насеља на принципима рационалног газдовања простором и минимизацијом заузимања пољопривредног земљишта;
- Формирање нове оптималне саобраћајне матрице општине Србобран, која треба да представља сегмент будуће саобраћајне матрице Војводине и то нанивоу
- перспективног развоја, интеррегионалног повезивања са субрегионима;
- Изградња обилазница М3 и М22 и повезивање М22 са Р 129
- Нова саобраћајна матрица Општине треба да створи оптималне услове повезивања свих насељаса окружењем и сировинским залеђем – атаром и то кроз нови систем
- атарских путева, а ради омогућавања проходности до парцела при свим временским условима;
- Стварање услова за развој саобраћајних капацитета заснован на европским стандардима, тј. стратешким принципима одрживог развоја животне средине како у
- оквиру урбаних и руралних простора, тако и у оквиру атара како би се створили услови за производњу здраве хране, као једног од будућих стратешких одређења овог простора;
- Стварање услова за развој железнице (кроз модернизацију и реконструкцију капацитета), како би се могла уклопити у нова европска одређења свеобухватног развоја региона;
- Стварање услова за развој водног саобраћаја кроз изградњу пристана за бродове у
- Србобрану и опремање за механизован претовар расутих, комадних и палетизираних терета;
- Успостављање просторних услова за инплементацију марине за чамце у Србобрану ради афирмације и овог облика туризма на овом простору;

11.5.2 Водопривредна инфраструктура

Као делови основног стратешког циља у области водопривреде, на подручју општине

Србобран систематизовани су следећи циљеви:

- Дефинисање водопривредног развоја и могућности водопривреде као подстицајног,
- или ограничавајућег фактора у оквиру других компонената развоја подручја;
- Интегрално, комплексно, рационално и јединствено коришћење водних ресурса, како за водоснабдевање становништва, тако и за подмирење потреба осталих корисника
- вода;
- Осигурање заштите и унапређење квалитета вода до нивоа несметаног коришћења вода за предвиђене намене, као и заштита и унапређење животне средине уопште и
- побољшање квалитета живљења људи;
- Очување и унапређење заштите од поплава, ерозија и бујица, као и других видова штетног дејства вода, при чему се и други системи (урбани, привредни,
- инфраструктурни итд.) упућују како да усмере свој развој, да би се заштитили од штетног дејства вода;
- Унапређење свих делатности на водама и око њих, како би се успешно могли реализовати други циљеви у области водопривреде;

Посебни циљеви у области развоја водоводних система на територији Општине су:

- Стриктно поштовање режима заштите изворишта подземних и површинских вода у свим извориштима комуналних водовода;
- Очување квалитета воде од изворишта до домаћинства
- Очување локалних изворишта, чак и оних мањег капацитета, и након повезивања појединих насеља са регионалним системима, ради обезбеђивања виталних функција система и у кризним хаваријским ситуацијама;
- Постепено повезивање свих парцијалних водовода у јединствен регионални систем, којим се остварује висока поузданост функционисања и прописан, стално контролисан квалитет воде;
- При прикључивању локалних водовода на регионални систем, а из регионалног система се допремају само недостајуће количине воде, наставља се коришћење свих локалних изворишта која обезбеђују воду доброг квалитета;
- Смањивање нерационалне потрошње воде у домаћинствима, политиком реалних цена воде, мерењем утрошка воде и мерама планске рационализације потрошње;
- Управљачко-информационо осавремењавање водоводних система, увођењем мерног – мониторинг система, који ће омогућавати праћење динамике потрошње у свим важнијим гранама мреже, као и брзу дијагностику поремећаја и кварова у раду система;

- Вода за технолошке потребе у индустрији која не захтева воду квалитета воде за пиће, не може се захватати из водовода насеља, већ се потрошачи технолошке воде упућују на властите захвате површинских и подземних вода нижег квалитета
- (подземне воде у индустријској зони, која се не захвата за водоводе насеља) и на мере рецикулације и планске рационализације потрошње.

Основни циљеви и критеријуми за канализацију насеља и реализацију постројења за пречишћавање отпадних вода:

- Канализациони системи се развијају као дистрибуирани системи, тако да са гледишта транспорта отпадних вода и препумпавања представљају заокружене, економски оправдане целине, које се могу заокружити изградњом одговарајућих ППОВ општег типа;
- Даљи развој канализације спроводи се по сепарационом систему: посебно за отпадне воде насеља и оних индустрија које се након предтретмана смеју прикључити на канализације за отпадне воде, а посебно за кишне канализације;
- По важећем критеријуму Водопривредне основе Србија (ВОС), ППОВ се граде за сва насеља која имају више од 5.000 ЕС;
- При канализацији насеља која до тада нису имала канализационе системе, стриктно се спроводи принцип обавезности прикључења домаћинства, без обзира на дотадашња привремена решења;
- Стриктно се забрањује евакуација отпадних вода у напуштене бунаре и упојне јаме;
- Отпадне воде индустрија које се налазе у Србобрану и оних које се планирају ван граница грађевинског рејона, смеју се упуштати у градску канализацију тек након предтретмана, којим се пречишћавају до нивоа да смеју да буду усмерене према ППОВ општег типа. Посебно је забрањено уводити у градску канализацију опасне материје и супстанце које би ометале и разбијале процес биолошког пречишћавања у ППОВ;
- У циљу рационалног коришћења простора где год је могуће користити тзв. групне системе, којима се једним ППОВ пречишћавају отпадне воде из више оближњих насеља, повезаних магистралним колекторима са одговарајућим КЦС;
- Димензионисање кишне канализације треба примерити значају подручја која се њоме штити и величини потенцијалних штета од плављења делова насеља и саобраћајница.
- Капацитети не би требало да буду мањи од оних који су потребни за прихватање тзв. двогодишње кише, нити већи од тзв. десетогодишње кише;
- На малим водотоцима, уколико се исти уводе у системе кишне канализације, где год је то могуће, обликовањем терена и коришћењем зелених површина, извршити
- ретензирање/ублажавање великих вода пре њиховог увођења у колекторе.

У области водопривреде, решења су у сагласности са значајем и утицајем Криваје, и низом мањих природних и створених токова, тако да је неопходно:

- Ваљано одржавати постојећу мрежу одбрамбених насипа и регулисаних корита;
- Сачувати мелиорационе системе;
- Заштитити подземна и површинска изворишта.

11.5.3 Енергетска инфраструктура

У области енергетске инфраструктуре циљеви су следећи:

- Унапређење квалитета живљења и задовољавање потреба становника, при том имајући у виду принципе енергетске ефикасности;
- С обзиром на енергетску зависност региона, посебну пажњу посветити развоју и могућностима примене алтернативних извора енергије примерених подручју (геотермална енергија, енергија ветра и сунца, биомаса и биогаз) и малих хидроелектрана на каналима ОКМ ХС ДТД и водотоцима, имајући све време потребу за енергетско ефикасношћу;
- Функционално коришћење и штедња необновљивих ресурса;
- Гасификација на предметном подручју на бази усклађених концепција гасификације и топлификације, у сврху задовољења потреба крајњих корисника у широкој потрошњи;
- Побољшање рада и поузданости постојеће гасоводне мреже, као и њен даљи развој;
- Експлоатација минералних сировина у складу са одрживим развојем, очувањем и заштитом природних и створених ресурса и животне средине;
- Обезбеђење квалитетне и сигурне испоруке електричне енергије диктираном потрошњом у наредном периоду за све потрошаче на подручју Општине;
- Реконструисати постојећу 10 kV мрежу и изградити нову 20 kV у складу са променом трансформације електричне енергије, тако да сва насеља, буду повезана мрежом од 20 kV. Нисконапонска дистрибутивна мрежа, преко које се директно снабдевају сви потрошачи на овом подручју, треба да се усклади са овим променама;

- Изградити нове и реконструисати постојеће трафостанице 10/0,4 kV на 20/0,4 kV, у складу са захтевима реконструисане дистрибутивне мреже и порастом потрошње;
- Заштита коридора високонапонске електроенергетске мреже.

11.5.4 Телекомуникациона инфраструктура

Основни стратешки циљеви и опредељења:

- Достицање просечног европског степена развоја у области телекомуникација;
- Омогућавање да интернет буде свима доступан, брз, јефтин и сигуран;
- Постизање развоја Веб економије;
- Усклађивање развоја телекомуникационе инфраструктуре са захтевима који су утврђени у стратегијама других области, а посебно са Стратегијом развоја информационог друштва;
- Обезбеђење ефикасног приступа информацијама и знању;
- Повећање нивоа знања и образовања информационо-комуникационих технологија
- изградњом телекомуникационе инфраструктуре и информационог друштва.

Посебни циљеви у области телекомуникационе инфраструктуре:

- Обезбедити мрежу високог квалитета, поузданости и расположивости изградњом јединствене транспортне мреже;
- Изградити међумесни телекомуникациони систем ПТТ, за осигурање квалитета међумесних веза довољног капацитета;
- Заменили дотрајалу опрему и модернизовати мрежу, да би се обезбедило поузданије и квалитетније функционисање телекомуникационог система ПТТ и услови за увођење савремених услуга;
- Увести нове телекомуникационе услуге увођењем оптичких каблова у месне мреже;
- Увести мобилне услуге засноване на радио преносу;
- Изградити модерне приступне кабловске мреже, за обезбеђење широкопојасних сервиса, развој јавних, комерцијалних и локалних радио и ТВ програма, уз константно праћење и укључивање нових технологија у складу са светским трендовима;
- Осигурање коридора за РР везе;
- Изградња микроталасних система за дистрибуцију радио и телевизијских програма у сеоским и мањим градским срединама изолованим острвима КДС;

11.6 Специфични задаци- очекивани резултати У СЕКТОРУ

11.6.1 Саобраћајна инфраструктура

- Изградња обилазнице око Србобрана;
- Изградња планираних општинских путева.

11.6.2 Водопривредна инфраструктура

- Систематско одржавање одбрамбених насипа у оквиру пројектованих параметара.
- Постојећу мрежу мелиоративних канала реконструисати и допуњавати на најугроженијим деловима територије.
- Оспособити мелиоративну каналску мрежу и за двојну функцију, односно за наводњавање пољопривредних површина.

Пројектовање и реализација канализационих система и постројења за пречишћавање отпадних вода, посебно фекалне канализације, чиме ће се битно смањити оптерећење загађујућим материјама како земљишта, тако и воде као најважнијих ресурса.

11.6.3 Електроенергетска инфраструктура

- Изградња трафостанице ТС 110/20 kV "Србобран";
- Изградња прикључниг 110kV далековода;
- Реконструкција постојећих трафостаница 35/10 kV;
- Реконструкција постојеће 10kV електроенергетске мреже;
- Изградња 20 kV водова Србобран-Сириг и Надаљ-Гемерин;
- Обезбеђење довољно капацитета дистрибутивних трафостаница;

- Завршити изградњу квалитетне јавне расвете у насељима.

11.6.4 Телекомуникациона инфраструктура

- Изградња приводног оптичког кабла до АТЦ Србобран;
- Изградња оптичког кабла АТЦ Србобран- АТЦ Радичевић;
- Изградња оптичког кабла АТЦ Надаљ- АТЦ Бачко Градиште;
- Изградња оптичког кабла АТЦ Надаљ- АТЦ Темерин;
- Изградња кабловског дистрибутивног система за дистрибуцију радио и ТВ сигнала у насељима Турија и Надаљ.

12 РАЗВОЈ ЉУДСКИХ РЕСУРСА И ДРУШТВЕНО УРЕЂЕЊЕ

12.1 Анализа стања у сектору

Према Просторном плану Републике Србије, општина Србобран припада категорији градских центара са развијеном структуром услуга. Општина има дефинисане грађевинске рејоне, веома добру саобраћајну повезаност са окружењем, изграђене здравствене, образовне, институционалне капацитете, спортске терене, културно историјске споменике и мањи број трговачких, услужних и угоститељских објеката.

Србобран је мултиетничка и мултикултурална заједница у којој постоји равноправност свих њених грађана. Према последњем попису становништва из 2002. године општина Србобран броји 17855 становника. У центру општине живи 73,3 % од укупне популације. Постоји перманентни тренд пада укупног броја становника. Анализа старосне структуре становништва указује на неповољну расподелу старосних категорија, са високим индексом старења. Старије средовечно и старо становништво чини 50 % укупне популације општине, с тим да постоји изразито неповољна ситуација у Турији где је индекс старења 1,1 (према податку из Просторног плана општине из 2007. године.). С тим у вези је и расподела радно способног становништва (61%) што указује на висок удео издржаваних становника, због неповољне старосне структуре.

Образовна структура општине је таква да је у популацији старијој од 15 година највећи проценат са завршеним средњим, а потом основношколским образовањем. По насељима, највећи проценат високообразованих је у Србобрану, док је у Надаљу највећи проценат становника са завршеном основном школом од укупне општинске популације.

Насеље Србобран које има статус општинског центра је градског карактера, док Турија и Надаљ имају статус насељеног места – локалне месне заједнице и руралног су карактера.

Општина Србобран има добро изграђену мрежу јавних служби. У области локалне управе и администрације постоје Скупштина општине, Општинска управа, Месне заједнице, Месне канцеларије, Општински суд, Полицијска станица, Катастар. У области социјалне заштите постоји Центар за социјални рад, предшколска установа, као и одређени број НВО и удружења грађана. Образовне институције представљају четири основне школе (од 1. до 8. разреда) у сва три насељена места и Гимназија општег типа. Здравствена заштита становника одвија се кроз рад Дома здравља и апотека. У области културе и информисања постоје Дом културе са изложбеном галеријом, Библиотека, радио станица, локални веб сајтови и невладине организације чији је циљ очување традиције и културе. Центар за спорт и туризам носиоц је активности у области физичке културе и рекреације. У насељеним местима постоје отворени уређени спортски терени као и фускултурне – спортске хале. Такође, у општини активно ради и значајан број спортских клубова.

На територији општине постоји и велики број културно – историјских, верских и споменика архитектуре од којих су многи под заштитом државе.

12.2 Дефинисање проблема и дијагноза стања У СЕКТОРУ

Један од најзначајнијих проблема, не само овог сектора него и укупног будућег развоја општине је пад укупног броја становника, ниска стопа наталитета и фертилитета, негативан природни прираштај (индекс општине већи је од војвођанског просека), као и висок индекс старења. Одлазак младих у градове условљава и релативно неповољну образовну структуру и одлив кадрова.

Иако у општини постоји изграђена мрежа јавних служби и услужних капацитета потребно је континуирано подизање њихових услуга на виши ниво у складу са потребама савременог живота. Као највећи проблем у домену њиховог функционисања уочава се изостанак мултисекторског приступа (привредни, економски, социјални, образовни и културно – информативни) у решавању свакодневних проблема и задовољавању потреба локалног становништва.

12.3 Закључци

И поред неоспорних повољности наше општине – географски положај, културно историјско наслеђе и амбиције да прерасте у мањи индустријски центар, постоји неповољна демографска структура, одлив младог и квалитетног кадра.

Примењују се мере демографске и социјалне политике са циљем да ублаже негативне демографске трендове. Поред републичких и покрајинских мера, спроводе се и локалне мере за ублажавање постојећег неповољног стања.

Локална самоуправа стимулише наталитет давањем једнократне новчане помоћи породицама са новорођеним дететом, стипендира дефицитарне кадрове, али и значајан број осталих студената према дефинисаним критеријумима, субвенционише превоз ђака и студената и сопственим буџетом помаже рад образовних, здравствених, културних, спортских и невладиних организација.

Центар за социјални рад општине Србобран поред основних задатака организује и спроводи низ мера за помоћ старим и угроженим лицима, а нарочито промовише хранитељство као облик заштите деце и старих, чиме на посредан начин доприноси решавању проблема незапослености, нарочито жена.

Невладине организације раде са маргинализованим групама становништва, особама са посебним потребама и развојним сметњама.

Примарна здравствена заштита у Србобрану обавља се кроз рад Дома здравља са низом специјалистичких служби. Амбуланте постоје у Надаљу и Турији. Капацитети амбулантни, здравствених станица и дома здравља су задовољавајући.

Предшколска установа, основне школе и гимназија, захваљујући развојним плановима и стручном кадру омогућавају ученицима квалитетно образовање.

Од садржаја из области културе и информисања у Србобрану, постоје библиотеке, Дом културе, културно уметничка друштва, а у општинском центру и радио станица. Постојећи капацитети Дома културе у другим насељима су углавном недовољни да би обезбедили богатију културну понуду.

У области физичке културе и спорта, сагледавањем постојећег стања, закључује се да укупне површине спортских терена и објеката представљају ограничавајући фактор за оптималан развој и обављање спортско-рекреативне активности.

Наведена мрежа институција са својим људским ресурсима, у складу са јасно утврђеном развојном стратегијом, препорукама и специфичним циљевима, у наредном периоду значајно може побољшати укупан квалитет живота грађана општине Србобран, а тиме посредно утицати на неповољне демографске процесе.

12.4 Препоруке и стратешке интервенције

Узимајући у обзир неповољну старосну структуру општине Србобран, општа препорука је предузимање одговарајућих мера демографске и социјалне политике које ће донекле ублажити даље негативне тенденције и створити услове да се задржи становништво, обезбеђивањем првенствено већег броја радних места, а затим и подизањем на виши ниво укупних услова живота.

Стратешке интервенције које се односе на побољшање демографске слике подударне су интервенцијама у области привредног развоја. Отварање нових радних места и подизање животног стандарда спречиће негативне миграторне процесе младог становништва.

Постојећим институцијама и јавним службама потребно је боље међусобно умрежавање, проширивање домена и подизање квалитета услуга.

Општа препорука свим институцијама, јавним службама, НВО, спортским друштвима, удружењима грађана и сл. је израда развојних планова, а на основу пажљиве анализе свих потреба локалног становништва и расположивих ресурса, те примена програма и мера који из таквих планова произилазе. Проблем централизованог начина финансирања и ограничења локалног буџета појединих јавних служби потребно је превазилазити израдом пројеката заснованих на специфичним обележјима и потребама локалне заједнице, а са којима ће се конкурисати код алтернативних видова финансирања.

Због неповољне старосне структуре посебно су потребне додатне мере заштите старим лицима, те стимулативне мере младима.

Пораст броја старог становништва условљава планирање одговарајућих капацитета за смештај у домовима за старе, отварање новог Центра за дневни боравак старих, клубова и других видова бриге за старе.

Нарочито је потребно спроводити активне мере у циљу задржавања младих. Окончање периода младости подразумева психолошко и социјално сазревање и активно укључивање у све аспекте друштва. Општи проблем са којим се сусреће општина Србобран, заједнички са већином општина наше државе, је померање горње границе младости на тридесет година старости, због проблема незапослености, продуженог школовања и нерешених стамбених прилика. У том смислу, неопходно је активно и ефикасно спровођење политике запошљавања младих уз сарадњу свих релевантних институција, од нивоа Републике Србије, до локалног нивоа. Такође, младима је, осим решавања проблема незапослености, потребно понудити садржаје који ће задовољити њихова специфична интересовања. Понуда садржаја за младе треба да се заснива на њиховом окретању ка образовању, култури и медијима, спорту и информатичким технологијама. Средина која омогућава младима да се запошљавају, одвајају од примарних породица, задовољавају своје потребе и интересовања и активно се укључују у све релевантне аспекте друштвеног живота, привлачна је средина за живот и рад и не стимулише на одлазак.

12.5 Стратешки и специфични циљеви

Општи стратешки циљ је побољшање стандарда и квалитета услуга свих јавних служби и институција кроз перманентну едукацију запослених и активну партиципацију грађана општине Србобран. Посматрање грађанина не само као крајњег корисника услуге, него и као сарадника у реализацији стратешких циљева кроз интерактиван однос.

Специфични циљеви по областима

12.5.1 Локална самоуправа

- Ублажавање негативних демографских трендова спровођењем мера демографске и социјалне политике кроз сарадњу свих релевантних институција од нивоа Републике до локалног нивоа.
- Активно спровођење мера запошљавања кроз развој предузетништва и програме samozапшљавања, нарочито младих.
- Ефикасније спречавање неформалног тржишта рада (рад на црно) кроз појачан инспекцијски надзор
- Даља стимулација наталитета путем стимулативних мера
- Пружање помоћи при решавању стамбеног питања младим брачним паровима
- Даља стимулација образовања путем стипендирања и субвенција трошкова.
- Подстицање друштвеног ангажмана младих путем укључивања у рад локалне управе.
- Кординисање радом јавних служби у складу са овлашћењима и законским регулативима
- Стимулисање међуинституционалне сарадње организовањем сталних радних састанака, саветовања и сл.
- Отварање Општинског услужног центра
- Оспособљавање кадра за квалитетније пружање услуга
- Организациона реформа локалне самоуправе

12.5.2 Здравство и социјална заштита

- Даље подизање степена јавног здравља превентивним активностима
- Превентивне активности посебно усмерити на болести зависности, кардиоваскуларна и малигна обољења.
- Обезбедити недостајуће специјалистичке службе Дому здравља
- Савременије опремити амбуланте у Турији и Надаљу.
- Унапредити заштиту старих лица путем додатних мера заштите.
- Унапредити заштиту угрожених категорија (особе са посебним потребама, инвалиди, Роми) путем додатних мера заштите.
- Промовисање и подстицање хранитељства као облика заштите кроз додатно залагање
- Поддржати програме образовања особа са инвалидитетом у циљу обезбеђивања услова да особе са инвалидитетом знају своја права и јачају самозаступничке вештине
- Поддржавати рад организација које промовишу приступ заснован на људским правима и унапређења положаја особа са инвалидитетом
- Осигурати приступачност социјалним, здравственим и другим услугама у архитектонском организационом и програмском смислу-простор без баријера, флексибилно радно време, прилагођени формати информацијакао и едуковани пружаоци услуга

12.5.3 образовање

- Подстицање стручног усавршавања наставног кадра
- Стипендирање дефицитарних кадрова у образовању
- Обезбеђивање савремених наставних средстава ради подизања квалитета наставе
- Активан рад на професионалној оријентацији ученика путем стимулисања даљег образовања у складу са реалним могућностима и потребама тржишта рада.
- Промовисање предности и специфичности Гимназије у Србобрану у окружењу, ради повећања броја ђака.
- Увођење нових средњих стручних смерова у складу са потребама тржишта рада и локалном развојном стратегијом.
- Развијање неформалног образовања
- Проширивање делатности образовних институција (образовање одраслих, ученичке задруге и сл.)

12.5.4 Култура, информисање

- Очување културне баштине и мултикултуралности заједничким деловањем свих релевантних институција, невладиних организација и удружења грађана.
- Подизање квалитета и разноликости културних садржаја
- Адаптација и опремање постојећих објеката културе у сва три насељена места.
- Активна подршка раду постојећим КУД - овима

- Повећати доступност информацијама свим категоријама становништва оснивањем локалних новина, информатичким описмењавањем и сл.
- Подршка локалне самоуправе радио станици у промовисању мултикултуралности и међунационалној толеранцији
- Обогаћити садржаје културе и медија у складу са интересовањима младих

12.5.5 Спорт

- Развој спортског потенцијала повећавањем обухвата деце укључене у спортске активности
- Проширивање постојеће понуде спортских клубова на основу процене потребе становништва
- Стручно усавршавање спортских радника кроз континуирану обуку
- Промовисање рекреативног спорта путем организовања масовних спортских активности
- Повећање укупних површина под спортским теренима и објектима

12.5.6 Невладине организације и удружења грађана

- Подржавати рад и оснивање невладиног сектора и удружења грађана
- Подстицање активизма младих на друштвени ангажман у НВО и удружењима грађана
- Проширивање услуга и циљних група постојећег невладиног сектора
- Подстицање волонтеризма грађана путем промотивних активности

12.6 Специфични задаци- очекивани резултати У СЕКТОРУ

12.6.1 Локална самоуправа

- Повећати број младих предузетника за 15% уступањем пословног простора по повољним ценама
- Наставити са праксом исплаћивања једнократне новчане помоћи породицама са новорођеним дететом
- Направити модел помоћи при решавању стамбених проблема младим брачним паровима до 2013. (по принципу субвенција, кредита, изградње станова по повољнијим ценама)
- Стипендирати дефицитарне и остале потребне кадрове према утврђеним критеријумима
- Субвенционисати трошкове путовања ђацима и студентима по постојећем моделу
- Установити праксу награђивања најбољих средњошколаца и студената (новчана награда, путовања)
- Отворити Канцеларију за младе до краја 2010.
- Опремити Општински услужни центар до краја 2010.
- Континуирано едуковати запослене у локалној самоуправи
- Редифинисати организациону шему локалне самоуправе у складу са стандардима ЕУ

12.6.2 Здравство и социјална заштита

- Континуирано организовати семинаре, трибине и систематске прегледе као облике примарне превенције
- Утврдити потребе за појединим специјалистичким службама и предузети мере у циљу њиховог обезбеђивања
- Израдити пројекте за обезбеђивање средстава у циљу набавке нове здравствене опреме
- Покренути иницијативу за изградњу Геронтолошког центра током 2010.
- До 2011. отворити Дневни центар за старе
- Основати службу геронтодомаћица до 2012.
- Конкурисати пројектима код различитих фондова за побољшање услова живота угрожених категорија становништва
- Организовати промотивне активности и обуку за хранитељске породице два пута годишње
- До краја 2015. године повећати за 100% број хранитељских породица
- Промовисати општину Србобран у окружењу као хранитељски центар промотивним медијским активностима
- Израдити Стратегију социјалне заштите до 2011.

12.6.3 Образовање

- Обезбедити средства за стручно усавршавање наставног кадра пројектовањем у локалном буџету и изградом пројеката код различитих фондова
- Стипендирати дефицитарне кадрове у образовању (дефектолози, олигофренопедагози, професори природних наука)
- Конкурисати за обезбеђивање средстава за савремена учила
- Организовати промотивне активности у Гимназији (медијски наступи, интернет презентације, Дан отворених врата) током сваког другог полугодишта
- Направити анализу потребног стручног кадра у сарадњи са Националном службом за запошљавање до краја 2010. године

- Код Министарства просвете конкурисати за отварање огледних одељења при гимназији и средњих стручних смерова
- Континуирано организовати све облике неформалног образовања (курсеви, едукације, предавања, трибине)

12.6.4 Култура

- Организовати традиционалне културне манифестације које имају за циљ очување културне баштине
- Медијским активностима промовисати општину Србобран као мултикултуралну средину
- Опремити постојеће капацитете Домова културе издвајањем из локалног буџета или средствима од добијених пројеката
- Адаптирати зграду Задружног дома за позоришне и биоскопске представе до краја 2013. године
- Адаптирати и привести намени зграду Дома културе у Турији
- Повећати фонд библиотечких јединица за 20%
- Организовати гостовања КУД-ова у међуопштинској, регионалној и прекограничној сарадњи
- Организовати бесплатну информатичку обуку при Дому културе
- Основати локалне новине до краја 2010.
- Израдити пројекте за обезбеђивање средстава за рад локалних медија

12.6.5 Спорт

- До краја 2015. за 25% промотивним активностима повећати обухват деце и младих укључених у спортске активности
- Организовати спортско рекреативне активности за децу предшколског узраста
- Израдити анализу потреба и интересовања грађана за поједине спортове
- Обезбедити средства за стручно усавршавање кадра у спорту пројектовањем у локалном буџету и изградом пројеката
- Реконструисати и ревитализовати постојеће објекте и спортске терене до 2013.
- Припремити планску документацију и финансијска средства за почетак изградње базена до 2015.
- Организовати масовне рекреативне догађаје (кросеви, бицикличке трке)
- Медијским активностима промовисати општину Србобран као спортски центар (фудбал, одбојка, кошарка, коњички спорт и други)
- До краја 2010. утврдити критеријуме за стипендирање најуспешнијих спортиста

12.6.6 Невладине организације и удружења грађана

- Организовати промотивне и медијске активности невладиних организација и удружења грађана
- Основати додатне НВО које ће бити окренуте проблемима популација у ризику
- Повећати ниво информисаности свих грађана о услугама невладиног сектора
- Установити награду за најуспешнију НВО при локалној самоуправи

13 ЕКОЛОГИЈА И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

13.1 Анализа стања у сектору

Географски положај општине Србобран истиче се као компаративна предност у свим областима његовог развоја, осим у сектору екологије. Наиме, општина Србобран налази се низводно од великих индустријских загађивача који су услед снажног послератног развоја дале за резултат деградацију квалитета еко-система, у првом реду природних површинских водоотокова канала ДТД и Криваје. Такође, интензивна сточарска производња која се одвија на две фарме и у пољопривредним газдинствима загађују надземне и подземне воде. Фарме на територији општине Србобран располажу примарним пречишћивачима – лагунама без секундарних пречистача.

Традиционална пољопривредна производња у последњих 50 година подразумева неконтролисану и неумерену употребу вештачких ђубрива и пестицида који здружено угрожавају квалитет земљишта и подземних вода. Неадекватно пошумљавање атара повезано је са прекомерним исушивањем и еолском ерозијом најквалитетнијег чернозема у средњој Европи.

Масовна гасификација домаћинстава и привредних субјеката резултирала је да степен аерозагађења буде сведен на релативно ниску меру. Повољна је чињеница да интензивно коришћење коридора 10 у друмском саобраћају смањују загађење ваздуха у градском језгру Србобрана.

Природни фрагменти поплавних шума, који су саставни део шумскоостепских подручја Војводине, су антропогеним деловањем сведени на спорадичне примере у саставу атара општине Србобран. Појединачни подухвати пошумљавања салаша, газдинстава, деоница пољских путева и урбаних целина се не могу сматрати довољним да би се приближили доњој граници препорученог процента пошумљености пољопривредних региона Европе.

Посебно отежавајући чинилац еколошке равнотеже пољопривредног поднебља је интензивна и неповратна деградација земљишта услед експлоатације нафте и земног гаса. Експроприација квалитетног земљишта ради изградње прилазних

саобраћајница и погона за потребе експлоатације нафте и гаса доприносе трајном губитку земљишта за будућу пољопривредну производњу и истовремено његово интензивно загађивање нуспродуктима експлоатације, транспорта и производње нафтних деривата. Близу 30 испљачних јама на територији општине Србобран запремине око 13.000м³ трајно загађују земљиште и подземне воде, те неповољно утичу на биодиверзитет биљног и животињског света.

Сметлиште на које се одлаже отпад са територије општине Србобран не испуњава све услова савременог одлагања отпада. Не ради се потпуна класификација отпада, јер се само ПЕТ амбалажа делимично рециклира.

13.2 Дефинисање проблема и дијагноза стања У СЕКТОРУ

Велики Бачки Канал који је првобитно био саграђен у сврхе транспорта и водоснабдевања, као резултат интензивне индустријализације постао је претња становништву и окружењу дуж његовог водотока. Несавесно испуштање отпадних вода од стране шећерана, свињских фарми, фабрике уља и маргарина, металске индустрије и прераде коже резултирало је његовим великим загађењем. Око 70% загађења канала долазило је из индустријских извора, 20% од отпадних вода насељених места и 10% из пољопривредних извора. Деценијама је канал био интензивно загађиван индустријским отпадним водама, односно тешким металима и минералним уљима, а нарочито у време кампања шећерне репе. Према извештају Норвешког Института за истраживање вода из 2006. године загађење Великог Бачког канала у делу тока кроз Врбас окарактерисано је као најзагађенији водоток у Европи. Наведено је резултирало нагомилавањем токсичног индустријског муља таложеног више од шест деценија и помором биљног и животињског света, а тиме је угрозило и здравље становника општине Србобран.

Водоток Криваје је мање загађен узимајући у обзир да је муљ већином органског порекла. Вода Криваје се загађује из отпадних вода фарми које не располажу савременом технологијом за пречишћавање отпадних вода. Такође, као проблем истиче се и смањен прилив воде у летњим месецима услед несавесног затварања устава у узводном делу ван територије општине Србобран.

Недостатак канализационе мрежа са колекторима и пречишћивачима намеће и проблем загађења подземних вода. Прва издан подземне воде је неупотребљива чак и као техничка вода због изузетног прилива штетних материја из септичких јама, односно директног одлива фекалног отпада у прву издан. Водоводна мрежа не задовољава у потпуности квалитет због проблема старог цевовода и непостојања кружног тока воде.

Интензивно бављење пољопривредном производњом у први план истиче проблем загађивања земљишта несавесном употребом хербицида и пестицида. Последице неадекватне употребе хемијских средстава као агротехничких мера најчешће су посредне и дуготрајне, а односе се на загађивање подземних вода и водотокова, тровање дивљачи, смањење броја инсеката опрашивача, као и акумулацију резидуа пестицида у храни.

Површине под шумским засадима и ветрозаштитни појасеви на територији целе општине су недовољни, што неповољно утиче на спречавање исушивања и еолску ерозију, а такође и на квалитет биодиверзитета.

Одлагање комуналног отпада на постојеће сметлиште не задовољава у потпуности еколошке стандарде и норме, а као посебан проблем истиче се повремено појављивање дивљих депонија и несавесно одлагање животињских остатака.

13.3 Закључци

Анализа постојећег еколошког стања у општини Србобран указује да њени поједини аспекти у значајној мери утичу на укупан квалитет живота и здравља грађана.

Најдоминантнији проблем у сектору је проблем загађења Великог Бачког канала. До сада су предузете многе мере на његовом решавању. Подизањем нивоа еколошке свести код грађана, залагањем еколошког покрета, медијским активностима, протестима, међуопштинском сарадњом остварен је утицај на индустријске загађиваче што је резултирало смањењем загађења, те канал ДТД у последње време показује знакове опоравка. Постоји константна иницијатива за смањење процеса загађење и поопштравање казнене политике за несавесне индустријске загађиваче.

Проблем непостојања канализационе мреже са пречистачима у почетним је фазама превазилажења, односно израђен је пројекат канализационе мреже општине Србобран.

Проблем загађења земљишта превазилази се покренутим иницијативама за санирање испљачних јама, а контрола агротехничких мера ослања се на превентивно деловање кроз повремене едукације за пољопривреднике.

Проблем недовољног дендрофонда (површине под шумским засадима) потребно је превазилазити даљим озелењавањем и формирањем ветрозаштитних појасева што ће такође допринети и смањењу загађења буком и издувним гасовима као последицама саобраћаја.

Ресурси које поседује наша заједница, а који могу утицати на решавање наведених проблема су удружено деловање надлежних институција (општинска управа, инспекцијска служба за заштиту животне средине, еколошки фонд општине Србобран, образовне и здравствене институције) и удружења грађана чија је примарна делатност заштита животне средине.

13.4 Препоруке и стратешке интервенције

Општа препорука за побољшање стања у области екологије је стратешко деловање свих расположивих институција и организација које ће се заснивати на бризи за будуће генерације, изградњи еколошке свести и еколошке етике, односно побољшању квалитета живота и редукацији ризика по здравље.

Израдом Локалног еколошког акционог плана (ЛЕАП) спецификоваће се еколошки циљеви заједнице, израдити процене утицаја на животну средину и поставити стандарди заштите животне средине, што ће довести до институционалног јачања и стварања систематских и модерних процедура еколошког планирања, у складу са стандардима ЕУ.

Стратешке интервенције потребно је усмерити на смањење загађења водотокова и земљишта изградњом канализационе мреже, инсистирањем на санирању исплачних јама, решавањем проблема отпадних индустријских вода и контролом примене агротехничких мера. Посебна област стратешког деловања односи се на укључивање грађана у решавање проблема заштите животне средине, односно на подизање нивоа еколошке свести и едукацију грађана.

Третман и одлагање комуналног отпада на основу утврђених стандарда потребно је решавати на регионалном нивоу, што ће се позитивно одразити на квалитет земљишта на територији Општине. Одлагању отпада треба да предходи одвојено сакупљање отпада ради његовог смањења (кабастог, опасног и рециклабилног), а након укључења у систем регионалног одлагања и затварање, санација и рекултивација постојеће депоније и сметлишта.

13.5 Стратешки и специфични циљеви

- Израда Локалног еколошког акционог плана (ЛЕАП)
- Израда јединственог катастра загађивача на територији Општине и успостављање мониторинга стања квалитета параметара животне средине;
- .Покретање константне иницијативе за смањење процеса загађења Великог Бачког Канала узводно од општине Србобран
- .Покретање сталних иницијатива за санирање исплачних јама
- .Изградња канализационе мреже са пречишћивачима
- .Наставити са реконструкцијом водоводне мреже у циљу побољшања органолептичког састава пијаће воде
- Санација и рекултивација напуштених депонија отпада и сточних гробља и осталих деградираних површина;
- Селектовање отпада на извору и увођење рециклаже отпада као процеса смањења
- количине отпада за депоновање;
- Укључивање Општине у систем регионалног депоновања комуналног отпада;
- Повећање површина под шумама уз правилан избор садног материјала, поштовање адекватних рокова за садњу уз даљу негу посађених биљака (заливање и заштита од штеточина)
- Пошумљавање нових површина уз водене токове
- Повећање површина под ваншумским зеленилом формирањем заштитних појасева поред саобраћајница, мелиорационих канала и у оквиру пољопривредног земљишта
- (пољозаштитни појасеви) ради заштите од ветра и еолске ерозије
- Формирање свих категорија насељског зеленила у свим насељима Општине
- Едукација пољопривредног становништва о правилној употреби хемијских средстава као агротехничких мера
- Повећање бројности и структуре дивљачи;
- Очување ретких и угрожених врста;

13.6 Специфични задаци- очекивани резултати У СЕКТОРУ

- Формирати јединствени катастар загађивача на територији Општине;
- Формирање ваншумског зеленила уз канале, саобраћајнице, у оквиру пољопривредног земљишта, око радних зона, фарми, комуналних и других објеката, на око 2% територији Општине, ради побољшања микроклиматских услова и повећања укупне шумовитости Општине;
- Очување и унапређење шумског фонда с обзиром на малу шумовитост читаве
- Општине;
- Снабдевање свих насеља водом највишег квалитета
- Водоснабдевање индустријских капацитета уз увођење процеса рецикулације;
- Изградња канализационог система и пречистача отпадних вода у свим насељима у
- Општини;
- Контролисана примена хемијских средстава заштите и агромера у области
- пољопривреде;
- Санација и рекултивација дивљих депонија отпада и сточних гробља и осталих деградираних простора;
- Поступање са опасним материјама спровести у складу са Законом о заштити животне средине и подзаконским актима;
- Селектирање отпада на извору и увођење рециклаже као процеса смањења количине отпада за депоновање;
- Привремено одлагање комуналног отпада на постојећој депонији уз обезбеђење минималних мера заштите у току њеног коришћења;
- Укључење Општине у систем регионалног депоновања комуналног отпада на основу
- Споразума о сарадњи Општине;
- Израда Општинског плана управљања комуналним отпадом и изградња трансфер станице у КО Србобран.

14 ТУРИЗАМ

14.1 АНАЛИЗА СТАЊА У СЕКТОРУ

Општина Србобран налази се у средишњем делу Бачке и простира се на 284 км². Захваљујући свом оптималном саобраћајно-географско положају поседује значајан потенцијал за развој туризма. У самом центру Србобрана укрштају се међународни пут Истанбул-Београд-Будимпешта који повезује средњу и јужну Европу и пут Сомбор-Бечеј, који повезује Подунавље и Потисје. Воденим путем, Великим Бачким каналом, Србобран је преко Дунава и Тисе повезан са светским воденим путевима. Удаљеност од Новог Сада-главног града АП Војводине је 32 км, а од престонице Београда 110 км.

Општина Србобран тренутно не располаже смештајним капацитетима било у категорисаним или некатегорисаним објектима. Хотел Елан који је смештем на улазу у град, на обали Великог Бачког канала је затворен, уз отпочет процес приватизације.

У постојећој туристичкој понуди општине првенствено се издваја манифестациони туризам који је на завидном нивоу и добија не само регионални, већ и међународни значај. Једна од највећих и непрофитабилнијих манифестација је „Кобасицијада“ која се одржава у Турији сваког последњег викенда пред Велики ускршњи пост. Манифестација на којој се представљају локални и регионални произвођачи сухомеснатих производа окупља на десетине хиљада људи и праћена је низом културних и забавних садржаја. Најзначајнији догађај манифестације је израда домаће кобасице рекордне дужине.

У мају се организује манифестација Златна цитра-такмичење цитрашких музичара и солиста основношколског узраста.

Током јула одржава се низ манифестација. Петровдански дани културе одвијају се упоредо у Надаљу, Турији и Србобрану, а најзначајнији и најпосећенији догађај је Србобран фест-тамбурашки и етно фестивал који окупља велики број извођача из земље и иностранства. Неколико хиљада посетилаца из године у годину оправда слоган фестивала Србобран-тамбурашки центар света. Традиционално се одржавају и Петровданске коњичке трке које окупљају најбоља домаћа грла и госте из иностранства.

Жетвене свечаности, манифестација пољопривредног и културно-историјског карактера се такође одржава у месецу јулу. У сарадњи са Клубом за неговање традиције и обичаја свих народа и народности Војводине приказују се традиционални жетвени обичаји, а потом организују такмичења у кувању котлића.

У августу се традиционално одржава манифестација Циганске ватре која за циљ има неговање традиције, обичаја и културе Рома.

Србобранска бразда, привредно-промотивна манифестација такође се одржава средином месеца августа. Ова традиционална манифестација орача окупља велики број такмичара и гостију из целе Војводине.

Током септембра одржава се меморијални фестивал Лазара Парошког Танчур-фестивал класичног плеса и фолклорних игара, а у знак сећања на првог србобранског учитеља плеса.

У новембру се одржава манифестација Ленкин прстен – додела књижевне награде за најлепшу љубавну песму на српском језику написану током претходне године.

Децембар је месец када се одржава Дечији фестивал војвођанске песме, који окупља основце из многих општина Војводине и такмичарског је карактера.

Излетнички туризам у нашој средини још увек је недовољно афирмисан и локалног је карактера.

Речни туризам општине такође није довољно развијен. Недовољна искоришћеност Великог бачког канала као једног од важнијих пловних путева, те непримерено понашање индустријских загађивача довело је до великих еколошких проблема на овом подручју и резултирало да овај вид туристичке понуде буде готово занемарен. Последњих неколико година, захваљујући залагању еколога наше и суседних општина, смањује се ниво загађености канала и приметни су знаци опоравка.

Општина Србобран поседује велики потенцијал за развој спортског, ловног и риболовног туризма. У Турији и Србобрану постоје спортске хале, а у сва три насељена места спорстко-рекреативни терени.

Ловни туризам је на завидном нивоу и доноси релативно значајне приходе. Узгаја се и лови фазан, јаребица, зец, срна и остала ситна дивљач. Постоје три ловишта- Србобран (ловно подручје је на 18.400 ха), Турија (ловно подручје је на 5.500 ха) и Надаљ (ловно подручје је на 4.000 ха). Ловни туризам је довољно експлоатисан, тако да све чешће долазе ловци-туристи из иностранства. Ловачка удружења имају своје домове који су такође атрактивни, јер припадају старој архитектури и реконструисани су за пријем ловаца.

Риболовно подручје налази се поред реке Криваје, Бељанске баре и Великог Бачког канала.

Развој сеоског, првенствено салашког туризма, је у повоју.

У нашој општини постоји неколико ресторана, пицерија, кафића, барова и других сличних објеката, који задовољавају потребе гостију.

Центар за спорт и туризам обавља послове промоције укупног туристичког производа на нивоу општине Србобран.

14.2 ДЕФИНИСАЊЕ ПРОБЛЕМА И ДИЈАГНОЗА СТАЊА

Полазећи од природних и других ресурса којима располажемо (географски положај, природа, воде, фолклор, гостопримљивост мештана, културно-историјске знаменитости, салаша, ...) закључује се да је туризам општине неразвијен, те да су наведени ресурси у недовољној мери искориштени.

У првом реду не постоје смештајни капацитети који би задовољили туристичку понуду у општини Србобран, а првенствено манифестациони туризам који је код нас у доброј мери развијен. Речни, риболовни и спортски туризам нису афирмисани у довољној мери, иако за то постоје природни потенцијали и адекватни објекти. Постојање геотермалних вода још увек није искориштено у сврху бањског туризма. И поред великог броја аутоктоних салаша и кућа, сеоски, односно салачки

туризам није развијен. Тренутно постоје појединачна интересовања за бављење овим видом туризма, али без организованијег приступа.

Туристичка сигнализација у општини је недовољна, а промоција укупне туристичке понуде (медији, сајмови, конгреси, ...) није интензивна. Људски ресурси нису довољно ангажовани у туристичкој понуди. И поред ангажовања одређеног броја стручних лица, локално становништво недовољно је едуковано о могућностима ове привредне гране, а самим тим је и неукључено.

14.3 Закључци

Полазећи од затеченог стања и објективно анализираних потенцијала, може се закључити да је туризам општине Србобран неразвијена привредна грана.

Наша општина поседује све оно што је савременом туристи засићеним урбанизацијом потребно, у првом реду изузетне природне потенцијале-водене токове, гео термалну воду, здраву храну, повољне климатске услове, а потом и богато мултиетничко културно-историјско наслеђе, традиционалну гостопримљивост становништва, салаше, могућност бављења рекреативним спортовима, ловом и риболовом, налазећи се на раскршћу важних саобраћајница и великих градова. Располажемо низом предности захваљујући којима се можемо убрзо позиционирати као препознатљива дестинација у овом региону, уколико туризму стратешки приступимо и он постане значајан део одрживог развоја општине Србобран.

Актуелно постоји несразмеран однос појединих аспеката туристичке понуде. Манифестациони туризам има богату традицију, поред туристичке доноси и одређену економску валоризацију, маркетиншки је добро испраћен и постаје препознатљив. Ловни туризам, такође је развијен и доноси релативно значајне приходе. С друге стране, излетнички и речни туризам је неафирмисан, а риболовни туризам, иако има дугу традицију још увек је само спортског карактера. Постојећи објекти нису у довољној мери искориштени за развој спортског туризма. Сеоски туризам није развијен. Грађани општине нису у довољној мери едуковани о низу предности који нуди сеоски туризам, о могућностима да боравак на салашима и аутохтоним сеоским кућама, те понуда богатог програма заснованог на укључивању туриста у живот и активности сеоског становништва, постану препознатљив туристички производ овог поднебља и значајан извор прихода.

Активности које су последњих година предузете у циљу унапређења су активна подршка и афирмација манифестацијама које се традиционално одржавају од стране локалне самоуправе и спонзора. Уређен је део приобаља Великог Бачког канала, уређују се и редовно одржавају спортски терени и излетишта. Захваљујући материјалној подршци локалне управе и спонзора одржавају се спортски и културно-забавни догађаји. Израдом детаљног плана регулације започет је процес изградње Аква парка, спортско рекреативног комплекса који ће искористити природни потенцијал гео-термалних вода.

14.4 Препоруке и стратешке интервенције

Уколико се афирмацији туризма у општини Србобран приступи стратешки формирањем за регион јединствене туристичке понуде, постоји реална могућност да туризам од неразвијене привредне гране постане значајан извор прихода за општину и њено становништво.

Полазећи од чињенице да је туризам у општини дефинисан као једна од приоритетних привредних делатности, основне препоруке сектора подразумевају одређивање приоритета у туристичкој понуди, усклађивање њене структуре фаворизовањем запостављених аспеката, односно креирање и спровођење јединствене визије туристичког развоја општине.

Трендови савременог живота последњих деценија указују да је запосленом урбаном човеку потребан повремен бег из града на село. Понуда која не постоји у урбаним срединама, као што је мир, одмор, рекреација, лов и риболов – постоји у нашој општини, на свега неколико десетина километара од великих градова. Предности које су нам природно дате потребно је од потенцијала претворити у сигурне ресурсе за будући туристички развој.

Стратешке интервенције које је у том смислу неопходно спровести подразумевају следеће кораке.

Првенствено је неопходно снимање имовинско-правног стања простора и објеката од значаја за туризам, ревитализација постојећих и одређивање нових локалитета, припрема за изградњу, а потом и изградња нових урбанистичких објеката везаних за туризам. У складу са расположивим буџетом, али и залагањима за већа финансијска издвајања из републичког и покрајинског буџета, као и пројектним финансирањем, потребно је модернизовати постојећу инфраструктурну мрежу, ревитализовати је и прилагодити је савременим туристичким трендовима.

Туристичку понуду општине неопходно је интензивирати за све видове туризма и у оптималној мери искористити потенцијале који су тренутно недовољно експлоатисани. Поред природних, људски ресурси су најважнији у позиционирању Србобрана као привлачног туристичког центра. Неопходно је усмерити младе кадрове ка школовању на том профилу, а потом организовано едуковати становништво о потенцијалима туризма и ефектима за интерес целе општине. Упоредо је неопходна едукација грађана да је најбитнији предуслов успешног развоја сеоског и рекреативног туризма очување животне средине општине, односно њених вода, ваздуха и земљишта који дају за боравак пријатну средину и здраву храну.

Стратешки развој туризма потребно је подржати интензивним медијским представљањем свих дешавања везаних за туризам у општини. Потребно је креирање туристичке слике целе општине медијским наступима, спотовима, интернет презентацијама, израдом квалитетних брошура и каталога који ће бити презентовани на сајмовима и другим скуповима од значаја за туризам. Уколико општина Србобран има тенденцију да постане рекреативна, бањска, ловна и риболовна дестинација, општина салаша, паркова, цветних алеја са дрворедима и зелених површина, потребан је савремени маркетиншки приступ да би се позиционирала на туристичкој карти земље и региона.

Обезбеђивање сталних веза између давалаца туристичких услуга и њихових корисника, повезивање потенцијалних туриста и свих субјеката општине који располажу туристичком понудом, остваривање важних контаката са домаћим и страним инвеститорима који ће улагати у развој туризма општине Србобран суштинска је и константна препорука за развој сектора. Ефекти од развоја туризма постаће видљиви и у осталим секторима имајући у виду да је туризам високо комплементарна делатност. Паралелно са развојем туризма, очекује се да ће се у наредном периоду развијати и привреда, односно у првом реду мала и средња предузећа из области трговине, пољопривреде и занатства, што ће повољно утицати на негативне демографске трендове и повећати број запослених у општини.

14.5 Стратешки и специфични циљеви

Општи стратешки циљ је следећи - учинити општину Србобран атрактивном туристичком дестинацијом која ће својим инфраструктурним и туристичким садржајима привлачити туристе континуирано током читаве године.

Специфични циљеви у области туризма су следећи

- Унапредити просторе и објекте од значаја за туризам путем регулисања имвинско-правног статуса, ревитализације, адаптације, пројектовања и изградње нових објеката.
- Унапредити инфраструктурну мрежу у сва три насељена места путем редовног одржавања и додатне изградње
- Афирмисати запостављене видове туристичке понуде путем искориштавања природних ресурса, инвестиција и промоције.
- Едуковати становништво за бављење сеоским и салашким туризмом организовањем континуираних обука и пружањем свих неопходних информација.
- Обезбеђивање стручног кадра путем стимулације образовања
- Обезбедити све неопходне услове за почетак изградње Аква-парка кроз припрему неопходне документације
- Комбиновати туристичку понуду општине и регије стварањем јединствене регионалне кластерске туристичке понуде
- Формирати препознатљив туристички производ општине маркетиншким приступом, издвајањем посебности и укључивањем свих заинтересованих страна

14.6 Специфични задаци - очекивани резултати У СЕКТОРУ ТУРИЗАМ

- Израдити промотивне спотове за најважније манифестације и пласирати их путем електронских медија
- Израдити брошуре и каталоге постојеће туристичке понуде и представљати их на сајмовима
- До 2014. обезбедити смештајне капацитете за пријем већег броја гостију
- Израдити пројектну документацију за изградњу Аква-парка до 2013.
- Отпочети са изградњом Аква-парка до 2015.
- Обогатити културно забавни садржај манифестација
- Уредити приобалне појасеве Великог Бачког канала
- Отпочети са изградњом потребне инфраструктуре за наутички туризам (сплавови, ресторани, пристаништа, смештај, плаже, бицикличке стазе, кеј, спортски терени)
- Осмислити културно-уметнички и забавни програм који ће бити у сталној туристичкој понуди за све видове туризма.
- Организовати излетничке посете културно-историјским споменицима
- Организовати едукације заинтересованим породицама за бављење сеоским и салашким туризмом
- Формирати Комисију за категоризацију приватног смештаја до 2010.
- Отворити учионице и радионице за заинтересоване за бављење сеоским туризмом
- Пружити подршку власницима аутохтоних кућа, као и салаша у србобранском атару, на обалама Криваје, Бељанске баре и на Сегединском путу у ревитализацији објаката
- Интезивирати ловачки и риболовачки туризам кроз што већу активност самих чланова и њихову повезаност са другим сличним друштвима у земљи и иностранству
- Изградити Стрелиште за потребе ловног туризма
- Пројектовати изградњу викенд насеља у приобалној зони између Криваје и Бељанске баре
- Оспособити етно-кућу у Турији за пријем туриста и пружање услуга

Привреда и МСПП

Снаге	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> • Географски положај • Олакшан прилаз сировинској бази за прерађивачку и прехрамбену индустрију • Добра сарадња са пољопривредним произвођаћима • Људски ресурси • Коридор 10 • Водни путеви • Добро развијена путна инфраструктура • Природни ресурси (квалитетно земљиште) • Енергетски ресурси • Велики број регистрованих пољопривредних газдинстава • Добра сарадња са Орошхозом и Јаношхалмом 	<ul style="list-style-type: none"> • Одество производње за познатог купца(пољопривреду) • Слаба искориштеност нуспроизвода производње • Недостатак стручњака • Слаба организованост привредника • Мали број МСППа • Незавршена индустријска зона • Неадекватно квалификована радна снага • Старосна доб радне снаге • Недостатак искуства у комуникацији са инвеститорима • Неефикасна општинска администрација и логистика(дозволе, брзина рада...) • Рад на црно, сива економија • Енергетска неискоришћеност • Недовољна комуникација привредника и општине • Заостала технологија • Ниска продуктивност привреде • Недостатак информација, инертност • Образовање које не прати потребе привреде • Недостатак заинтересованости за производне делатности, занате • Висок број неквалификоване радне снаге
Могућности	Препреке
<ul style="list-style-type: none"> • Развијање занатства • завршетак индустријске зоне • оживљавање постојећих капацитета • Заштита географског порекла одређеног производа(бренд) • Политичка стабилност • Процес приближавања ЕУ и предприступни фондови ЕУ • Добри односи са владом Републике, Покрајином • Сарадња са SIIPA, Привредним коморама • Усклађивање са Покрајинским стратешким планом • Усаглашавање са Републичком Стратегијом • Боље искоришћење коридора 10 • Боља сарадња са суседним државама • Кредитна подршка, јачање фондова за развој • Субвенционирање каматних стопа • Финансијска и едукативна подршка за старт уп • Адекватно едукована радна снага • Кластерско удруживање • Коришћење и примена високих технологија • Општа комунална инфраструктура • Енергетски капацитети • Усаглашавање система образовања са захтевима привреде 	<ul style="list-style-type: none"> • Успоравање процеса реформи • Природни прираштај • Миграције становништва • Ниска образовна стуктура • Инфлација • Проблем имовине на државном нивоу • Старење • Низак кредитни рејтинг државе • Национална пореска политика • Незапосленост жена, младих • Одлазак младих – миграције • Смањен прилив страних директних инвестиција • Неуређено тржиште и монополи • Застарела технологија • ISO, HACCP, EURO • Неусаглашеност система образовања са захтевима привреде • Ниска информатичка писменост • Низак проценат активног знања страних језика • Земља високог ризика • Скупи кредити • Закон о раду

Људски ресурси и друштвено уређење

Снаге	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> • Географски положај • Људски ресурси • Материјално технички ресурси • Безбедност-ниска стопа криминала • Међуетничка толеранција • Мултикултуралност • Богата културно-историјска традиција 	<ul style="list-style-type: none"> • Дефицит одређених кадрова • Недостатак финансијских средстава • Спора администрација • Недостатак омладинских организација (удружења грађана окренутих проблемима младих) • Неумреженост • Неинформисаност грађана • Медији
Могућности	Препреке
<ul style="list-style-type: none"> • Волонтеризам, повећавање друштвене мотивације • Већи број организација у култури • Организација вечих спортских такмичења • Формирање корпуса стручног кадра стипендирањем и другим стимулативним мерама • Развој НВО сектора 	<ul style="list-style-type: none"> • Незапосленост која проузрокује одлив младих • Близина регионалних центара и њихова развијеност • Недостатак финансијских средстава

Пољопривреда

Снаге	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> • Географски положај • Земљиште високог квалитета • Традиција производње • Људски ресурси • Водени токови 	<ul style="list-style-type: none"> • Уситњеност парцела • Неравномерна агротехника • Економски нереална цена закупа • Одсуство мелирационог система • Мало смештајних капацитета за производе • Старост пољопривредног становништва • Превелик утрошак енергије по 1 Ха производње • Не постоји квалитативно одвајање роба
Могућности	Препреке
<ul style="list-style-type: none"> • Укрупњавање поседа • Близина водотокова • Отварање прерађивачких капацитета 	<ul style="list-style-type: none"> • Одлив пољопривредних производа прелива доходак из наше општине у друге • Неорганизована производња • Неусклађеност производње са потребама тржишта

ж

Инфраструктура

Снаге	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> • Географски положај • Пловни канал • Магистрални путеви значаја првог реда • Постојање железничке пруге • Квалитетно земљиште 	<ul style="list-style-type: none"> • Електроенергетско напајање • Непостојање атмосферске и фекалне канализације • Непостојање интерне саобраћајнице у инд.зони • Нефункционисање железничког и пловног саобраћаја
Могућности	Препреке
<ul style="list-style-type: none"> • Припремање пројеката • Међуопштинска сарадња • Прекогранична сарадња 	<ul style="list-style-type: none"> • Недостатак финансијских средстава за реализацију пројеката

Екологија и заштита животне средине

Снаге	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> • Канал ДТД • Бељанска бара, Криваја • Нема индустријског загађења у самој општини • Еколошки покрет Србобран 	<ul style="list-style-type: none"> • Ниска свест грађана о заштити животне средине • Географски положај (низводно од загађивача) • Непостојање пречишћивача • Непостојање канализације • Нерешен проблем сепарације отпада • Исплачне јаме • Депонија не задовољава критеријуме • Недовољан ветрозаштитни појас • Присуство амброзије
Могућности	Препреке
<ul style="list-style-type: none"> • Фондови који би помогли заштиту животне средине • Повезивање са еколошким покретима суседних општина и региона • Подизање свести и едукација грађана 	<ul style="list-style-type: none"> • Неодговорно понашање грађана • Нестручно руковање пестицидима и хербицидима • Недостатак финансијских средстава • Блага казнена политика према загађивачима

Туризам

Снаге	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> • богато и разноврсно мултиетничко културно историјско наслеђе околине • љубазност угоститељског особља и традиционално гостопримство грађана општине • изузетни природни ресурси (речни токови, зелене површине...) • традиција и историјске легенде • богатство старих заната • добар геостратески положај општине • здрава храна и вода;незагађенаоколина 	<ul style="list-style-type: none"> • застарела инфраструктура и недовољна туристичка сигнализација • недовољно агресиван маркетиншки наступ у земљи и свету • недовољно учешће на конкурсима ЕУ • неусклађеност образовног система са новим захтевима тржишне привреде у смислу развоја туризма • недовољно знање страних језика

<ul style="list-style-type: none"> • хигијена • изванредни климатски услови • богати садржаји културног, спортског и манифестационог туризма 	
<p>Могућности</p> <ul style="list-style-type: none"> • партнерство са ино-компанијама • комбиновање свих видова туристичке понуде општине и регије • едукација становништва регије • раскрсница Европе - могућност стварања кластера • укрштавање европских путева будућности • близина коридора 10 • Развој МСП и предузетништва • потенцијали руралног туризма • ЕУ фондови • рестаурација етно садржаја (салаши, музеј, сеоске куће, каштели, паркови) • повећана тражња за био производима • регулисање статуса канала, Криваје и Бељанске • интензивирање корисења термалних вода 	<p>Препреке</p> <ul style="list-style-type: none"> • недовољно разумевање инотржиста • политичка клима на нивоу државе • недефинисаност средњорочно-дугорочних циљева стратегије развоја туризма Србије • неразвијена предузетничка култура • недовољна зрелост визије развоја туризма међу грађанима • недостатак едукације за бизнис-размишљање у погледу свих видова туризма и одрживог развоја • недостатак поверења у бренд општине и неограничених могућности приватног предузетништва на пољу туризма • одлив кадрова из општине